

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Realizace přeshraniční spolupráce na území euroregionu Těšínské Slezsko

Realization of the Cross-Border Cooperation in the Euroregion Těšínské Slezsko

Student: Dominika Tomaniecová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bohdan Vahalík

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Dominika Tomaniecová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Realizace přeshraniční spolupráce na území euroregionu
Těšínské Slezsko
Realization of the Cross-Border Cooperation in the Euroregion
Těšínské Slezsko

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Regionální politika EU a východiska přeshraniční spolupráce
 3. Socioekonomická analýza euroregionu Těšínské Slezsko a Operační program přeshraniční spolupráce ČR - Polsko
 4. Realizace projektu přeshraniční spolupráce v euroregionu Těšínské Slezsko
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 75 s. ISBN 978-808-6754-789.
TAUER, V., H. ZEMÁNKOVÁ a J. ŠUBRTOVÁ. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Brno: Computer Press, 2009. 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.
MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2009. 216 s. ISBN 978-808-7029-138.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

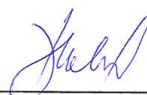
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bohdan Vahalík

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a ostatní materiály, z nichž jsem při přípravě práce čerpala, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 9. května

Dominika Tomaniecová

Dominika Tomaniecová

Touto cestou bych chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Bohdanu Vahalíkovi za odbornou pomoc, věnovaný čas, trpělivost a cenné rady při tvorbě bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Regionální politika EU a východiska přeshraniční spolupráce	7
2.1	<i>Regionální politika</i>	7
2.1.1	Definice regionální politiky	7
2.1.2	Vývoj regionální politiky Evropské unie	8
2.1.3	Cíle regionální politiky Evropské unie v období 2007 – 2013	14
2.1.4	Nástroje regionální politiky Evropské unie v období 2007 – 2013	16
2.2	<i>Přeshraniční spolupráce v podmínkách EU.....</i>	17
2.2.1	Přeshraniční spolupráce na úrovni EU	18
2.2.2	Vývoj přeshraniční spolupráce na území Evropské unie	19
2.2.3	Iniciativy podpory přeshraniční spolupráce na úrovni Evropské unie.....	20
2.2.4	Euroregiony na úrovni Evropské unie	21
2.2.5	Cíle Euroregionů	23
3	Socioekonomická analýza euroregionu Těšínské Slezsko a Operační program přeshraniční spolupráce ČR- Polsko	24
3.1	<i>Euroregiony v České republice.....</i>	24
3.1.1	Specifika a problémy českého pohraničí	25
3.1.2	Situační analýza českého pohraničí	27
3.1.3	Vznik euroregionů České republiky	28
3.1.4	Euroregiony na území České republiky	29
3.2	<i>Euroregion Těšínské Slezsko</i>	32
3.2.1	Vývoj euroregionu Těšínské Slezsko.....	34
3.2.2	SWOT analýza Euroregionu Těšínské Slezsko	35
3.2.3	Struktura euroregionu Těšínské Slezsko.....	37
3.2.4	Realizace projektů na území Těšínského Slezska.....	39
3.3	<i>Socioekonomická analýza Euroregionu Těšínské Slezsko</i>	40
3.4	<i>Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013.....</i>	42
3.4.1	Prioritní osy Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013.....	44
4	Realizace projektu přeshraniční spolupráce v euroregionu Těšínské Slezsko	48
4.1	<i>Charakteristika území podporovaného Operačním programem Česká republika – Polsko 2007 – 2013.....</i>	48

4.2	<i>SWOT analýza území podporovaného Operačním programem Česká republika – Polsko 2007 – 2013.....</i>	51
4.3	<i>Charakteristika Českého Těšína.....</i>	53
4.3.1	Obecná charakteristika a historie města Český Těšín.....	53
4.3.2	Obyvatelstvo Českého Těšína.....	54
4.3.3	Ekonomika Českého Těšína.....	55
4.3.4	Infrastruktura Českého Těšína	55
4.3.5	Občanská vybavenost Českého Těšína	56
4.4	<i>Projekt realizovaný na území města Český Těšín.....</i>	57
4.4.1	Základní specifikace projektu	57
4.4.2	Projektový záměr města Český Těšín	57
4.4.3	Výchozí stav projektu	58
4.4.4	Lokalizace projektu.....	59
4.4.5	Popis projektu	59
4.4.6	Popis aktivit	61
4.4.7	Cíle projektu.....	61
4.4.8	Cílové skupiny projektu.....	62
4.4.9	Financování projektu	62
4.4.10	Výstupy projektu.....	63
4.4.11	Zhodnocení projektu	64
5	Závěr.....	66
	Seznam zdrojů.....	68
	Seznam zkratk.....	72
	Seznam grafů.....	74
	Seznam obrázků.....	75
	Seznam tabulek.....	76
	Prohlášení o využití bakalářské práce.....	77
	Seznam příloh.....	78

1 Úvod

Členství České republiky v Evropské unii, které trvá již 10 let, znamená pro naši zemi mnoho možností. Můžeme se podílet na společném trhu, volně obchodovat, cestovat, pracovat, nebo žít a bydlet v jiném členském státě. Velký potenciál také skýtá kooperace sousedních zemí, která probíhá pomocí euroregionů, což jsou oblasti spolupráce dvou a více příhraničních regionů. Euroregiony lze zařadit do Regionální politiky Evropské unie, a proto se bakalářská práce nejdříve zabývá její problematikou.

Cílem bakalářské práce je přiblížit čtenářům Regionální politiku Evropské unie, dále zanalyzovat přeshraniční spolupráci mezi členskými státy, zmapovat vývoj euroregionů na území České republiky a dokázat na konkrétním příkladě dokonalou spolupráci mezi dvěma členskými státy, mezi Českou republikou a Polskem. Realizovaný projekt z Operačního programu Přeshraniční spolupráce spadá pod programovací období 2007 – 2013, které již skončilo, avšak podle pravidel Evropské unie je zde stále možnost čerpat finanční prostředky na konkrétní rozvojové a investiční projekty. Euroregion Těšínské Slezsko jsem si vybrala pro jeho složitý historický vývoj, a dále proto, že zde bydlím a vývoj celé oblasti mi není lhostejný.

Teoretická část bakalářské práce se zaměřuje na vznik a vývoj Regionální politiky Evropské unie a definuje její smysl, principy a cíle. Další část se zabývá právě skončeným programovacím obdobím 2007 - 2013, definuje jeho cíle a také nástroje. Druhá kapitola také zahrnuje problematiku přeshraniční spolupráce na území Evropské unie, její historický vývoj a iniciativy podpory. Poslední podkapitola se zaměřuje na vývoj a cíl evropských euroregionů.

Praktická část je věnována popisu euroregionů nacházejících se na území České republiky, popisuje problematiku českého pohraničí, které si prošlo složitým vývojem. Dále navazuje situační analýza českého pohraničí, která přibližuje jeho aktuální stav. Na tuto podkapitolu navazuje historie vzniku českých euroregionů a jejich bližší popis. Závěrečná podkapitola se zabývá jedním z euroregionů, Těšínským Slezskem. Popisuje jeho složitý historický vývoj, SWOT analýzu tohoto euroregionu, jeho funkční strukturu a závěr obsahuje výčet některých projektů, které byly na tomto území realizovány.

Dále je bakalářská práce věnována Operačnímu programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013. Na to navazuje charakteristika prioritních os Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2007 –

2013. Další podkapitola charakterizuje podporované česko – polské pohraniční území. SWOT analýza definuje silné a slabé stránky tohoto území a jeho hrozby a příležitosti. Další podkapitolou je charakteristika města Český Těšín, na jehož území byl realizován projekt z výše zmíněného operačního programu, a která obsahuje analýzu obyvatelstva, ekonomickou charakteristiku, popis infrastruktury a občanské vybavenosti města. Poslední podkapitolou je přiblížení vybraného realizovaného projektu, jímž se stal projekt SportPark a SportMost realizovaný v roce 2012. Podkapitola obsahuje projektový záměr, popisuje výchozí stav objektů před realizací projektu, dále upřesňuje lokalizaci projektů a popisuje jejich realizaci. Podkapitola obsahuje cíle projektu a jeho cílové skupiny. Dále je zde uveden způsob financování, rozpočet projektu a jeho výstupy. Poslední částí je celkové zhodnocení realizovaných projektů. Ke zpracování projektu byly použity veškeré dostupné materiály, avšak z důvodu interních pravidel orgánů zapojených do tohoto projektu nebyly k dispozici veškeré podklady a dokumentace výše zmíněných projektů.

2 Regionální politika EU a východiska přeshraniční spolupráce

2.1 Regionální politika

Ekonomický život každé společnosti se dá lokalizovat do konkrétních míst a regionů. Má tedy lokální charakter. Na geografické mapě každé země najdeme místa s větší či menší koncentrací ekonomických činností, které přinášejí svým obyvatelům práci, a tedy i dosahování určité životní úrovně. Cílem každého státu by mělo být vytváření podmínek pro dosahování určitého standartu životní úrovně, a toho nejde dosáhnout bez rozvoje obcí a regionů, kde se tyto ekonomické aktivity soustřeďují.¹

2.1.1 Definice regionální politiky

Regionální politika patří mezi nejdůležitější politiky *Evropské Unie*. Regionální politiku Evropské Unie můžeme také nazývat politikou hospodářské a sociální soudržnosti, kohezní politikou či politikou soudržnosti. Patří mezi politiky sdílené neboli komunitární, což znamená, že její těžiště spočívá v členských státech, zatímco orgány Evropské unie dbají na její koordinaci a harmonizaci. *Smlouva o fungování Evropské unie* rozlišuje tři typy pravomocí a pro každou z nich uvádí neúplný seznam příslušných oblastí:²

- **výlučné pravomoci:** v těchto pravomocích smí jako jediná vyjednávat a přijímat závazné akty pouze EU. Úloha členských států se omezuje jen na pouhé provádění aktů s výjimkou případů, kdy je EU zplnomocní k přijetí určitých aktů. Patří sem například celní unie a společná obchodní politika,
- **sdílené pravomoci:** v těchto oblastech je k přijímání závazných aktů oprávněna jak Evropská unie, tak i členské státy. Patří sem rozhodování o životním prostředí, ochraně spotřebitele, energetice či dopravě,
- **podpůrné, koordinační a doplňkové pravomoci:** Evropská unie jedná za účelem podpory, koordinace či doplnění činnosti členských států. Nemá v těchto oblastech žádnou zákonodárnou pravomoc, a tedy nesmí zasahovat do výkonu pravomocí vyhrazených členským státům. Členské státy si tedy samy rozhodují například o průmyslu, cestovním ruchu, civilní obraně či kultuře.

¹ Novotná, 2007.

² Euroskop, 2014.

Regionální politika představuje koncepční i výkonnou činnost státních i regionálních institucí zaměřenou na stanovení hlavních směrů a strategických cílů v regionálním rozvoji a na vytváření metod, postupů a zdrojů pro jejich realizaci. Regionální politika je součástí státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických nástrojů a aktivit na celém území nebo v jeho části. Regionální politika představuje veškeré veřejné intervence vedoucí ke zlepšení geografického rozčlenění ekonomických činností. Tato politika zahrnuje opatření, která pomáhají růstu stupně ekonomické aktivity území, které je postiženo nejen velkou nezaměstnaností. Například se snaží napravit určité negativní prostorové důsledky, které způsobila volná tržní ekonomika. Smyslem regionální politiky je dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů. Každý region by měl mít příležitosti ke svému vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám.³ Regionální politika je v podstatě soubor určitých opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji regionů.⁴ Rozdíly v ekonomické rozdílnosti jednotlivých regionů se nazývají **regionální disparity**. Disparita znamená nesoulad, různorodost nebo rozdílnost. Jde o určitou odchylku od normy. Disparity můžeme dělit na:⁵

- **ekonomické disparity**: jsou představovány rozdíly v ekonomickém vývoji mezi jednotlivými regiony,
- **sociální disparity**: značí, jak obyvatelstvo vnímá teritoriální kvalitu života, životní úroveň, sociální nerovnosti,
- **územní disparity**: jsou odrazem silných nerovností ve vybavenosti faktory konkurenceschopnosti.

2.1.2 Vývoj regionální politiky Evropské unie

V historii Evropské Unie bylo několik důvodů pro vznik regionální politiky. Byly to důvody převážně ekonomické, sociální, politické a později i ekologické. Jejím hlavním cílem bylo zmírnění rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů Evropy a tím zvýšení ekonomické a sociální soudržnosti. Ekonomické motivy byly hlavním důvodem pro založení regionální politiky, neboť regionální nerovnosti podstatně ovlivňují výkonnost dané ekonomiky. Vývoj regionální politiky Evropské Unie můžeme rozdělit do několika hlavních období.

³ Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010.

⁴ Novotná, 2007.

⁵ Kutscherauer, 2010.

Regionální disparity byly od samého počátku evropské integrace velmi nevítaným jevem. Přestože se v *Římské smlouvě* z roku **1957** nehovoří přímo o vzniku regionální politiky, v článku 2 si signatáři kladou za cíl „*vytvoření společného trhu a postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států podporovat harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy*“.⁶ Na úrovni Společenství regionální politika však zavedena nebyla, neboť o národní regionální politiku neprojevíly tehdejší členské země velký zájem. Hlavní zodpovědnost tak spočívala na jednotlivých vládách.

V *Římské smlouvě* byl však zakotven vznik *Evropské investiční banky*. Ta má za cíl pomáhat rozvoji zaostalejším regionům. Jejím hlavním účelem je poskytování dlouhodobých půjček na kapitálové investice subjektům ze soukromého i veřejného sektoru, včetně bank. Půjčuje zpravidla na projekty, jejichž náklady přesahují 25 milionů EUR. Souběžně byl založen *Evropský sociální fond* (European Social Fund – ESF). V roce 1962 vznikla společná zemědělská politika a s ní *Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond* (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF). Do roku 2006 byla jeho podpůrná sekce řazena mezi strukturální fondy EU, neboť poskytovala podporu modernizaci a zlepšování struktury ekonomických aktivit v zemědělství a na venkově. Od roku 2007 se již nejedná o strukturální fond, financuje pouze aktivity společné zemědělské politiky EU.⁷

Evropská komise uspořádala v roce 1961 první konferenci, která byla zaměřena na regionální politiku a následně v roce 1968 představila *Radě ministrů* první zprávu zabývající se touto politikou, a ve stejném roce bylo zřízeno *Generální ředitelství pro regionální politiku* (DG XVI), které se tak stalo jejím koordinačním orgánem. Po prvním rozšíření *Evropských společenství* v roce 1973, kdy **přistoupilo Irsko, Dánsko a Velká Británie**, výrazně vzrostl zájem o regionální politiku. Ve Velké Británii probíhaly rozsáhlé stávky zaměstnanců, země se potýkala s vysokou nezaměstnaností a také inflací. Vláda situaci řešila státními deregulacemi a vysokými daněmi. Právě Velká Británie, pro niž jsou regionální disparity velmi charakteristické, se nejvíce zasadila o prosazení regionální politiky, jelikož se sama již několik desetiletí potýkala s potížemi v průmyslových regionech. Velká Británie si coby čistý plátců do unijního rozpočtu chtěla prostřednictvím regionální politiky kompenzovat ztráty zapříčiněné společnou zemědělskou politikou. V roce 1979 na konferenci

⁶ Europa, 2014.

⁷ Marek, Kantor, 2007.

v Dublinu požadovala premiérka Margaret Thatcherová zaručení zpětných plateb tehdejšího *Evropského hospodářského společenství* (EHS) Spojenému království minimálně v takové výši, jaké dosahovaly vlastní britské platby. Od roku 1984 je Spojenému království přiznán každoroční rabat ve výši 66 % rozdílu mezi platbami pro potřeby Evropského společenství, nyní Evropské unie (EU), a britskými příjmy od něj. Na jaře roku 1972 jednoznačně přijal *Evropský parlament* návrh *Evropské komise* na vytvoření regionální politiky. Účastníci *Pařížského summitu* v říjnu roku 1972 s ustanovením regionální politiky souhlasili. Následně byla v roce 1973 zpracována *Thomsonova zpráva*, která ještě více zdůraznila nutnost tohoto nástroje.⁸

Rok 1975 je rokem vzniku *Evropského fondu pro regionální rozvoj* (European Regional Development Fund – ERDF) a začátkem další etapy vývoje regionální politiky. Jeho vzniku předcházela složitá vyjednávání mezi členskými státy. Zajímavé byly rozdíly v postojích jednotlivých zemí. Velká Británie, Itálie a také Irsko usilovaly o to, aby prostředky fondu nabyly co největšího objemu. Na druhé straně, Spolková republika Německo a Belgie stály o fond s co nejmenším objemem. I přesto se *Evropský fond pro regionální rozvoj* stal základním nástrojem pro snižování nerovností hospodářského vývoje mezi jednotlivými regiony. Na posílení regionální politiky vzrostl tlak po přistoupení Řecka v roce 1981 a Portugalska a Španělska v roce 1986. Důvodem byla příliš velká závislost těchto zemí na zemědělské výrobě. Navíc byly v daleko horší ekonomické situaci než zakládající země. V této době se snesla první kritika na ERDF, který byl kritizován jako malý, příliš rozptýlený a často se stávalo, že členové porušovali principy jeho fungování. V roce 1979 se uskutečnila první reforma regionální politiky, avšak výrazné změny nepřinesla.

Jednotný evropský akt, který byl přijat v roce 1987, vnesl první zásadní reformu regionální politiky Evropské unie a zároveň stanovil coby cíl Společenství vytvoření politiky směřující k „posilování ekonomické a sociální soudržnosti s cílem snížit rozdíly v hospodářské vyspělosti a zaostalost regionů, včetně venkovských oblastí“.⁹ Reforma regionální politiky Evropské unie vstoupila v platnost 1. 1. 1989 a zavedla pět základních principů:¹⁰

- **princip koncentrace:** má za úkol přispět ke sjednocování sledovaných cílů a tedy i k zefektivnění užití vynakládaných finančních prostředků,

⁸ Marek, Kantor, 2007.

⁹ Euroskop, 2008.

¹⁰ Euroskop, 2014.

- **princip programování:** vyžaduje sledování problematiky v nejširších socio - ekonomických souvislostech a to ve smyslu časovém i prostorovém,
- **princip partnerství:** smyslem je spolupráce mezi Evropskou komisí a národními orgány na státní, regionální i místní úrovni, které jsou kompetentní pro přípravu a realizaci podpůrných programů,
- **princip adicionality:** zajišťuje, aby poskytnuté prostředky byly pouze doplňkem a ne náhradou za prostředky z veřejných rozpočtů státu, kterému je poskytována podpora,
- **princip průběžného sledování a kontroly:** jehož cílem je dohled nad využíváním poskytnutých finančních prostředků.

Regionální politika byla s částí sociální a zemědělské politiky integrována do strukturální politiky, která zahrnovala v té době tři fondy: *Evropský fond regionálního rozvoje* (ERDF), *Evropský sociální fond* (ESF) a *Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond* (EAGGF). Důsledkem této reformy bylo zvýšení objemu finančních prostředků strukturálním fondům.

K posílení strukturální politiky došlo v roce 1992, kdy byla podepsaná *Maastrichtská smlouva*, který navrhla ucelenou koncepci **hospodářské a sociální soudržnosti**. Ta si dávala za cíl podporu aktivit v oblasti regionální, strukturální a sociální politiky a také politiky zaměstnanosti. Po tlaku Španělska byl založen *Fond soudržnosti* (CF), který však není strukturálním fondem. Je to nástroj, který poskytuje finanční příspěvky na projekty zaměřené na rozvoj infrastruktury a ochranu životního prostředí. *Fond soudržnosti* se týká pouze zemí, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) nebyl vyšší než 90% průměru Evropské unie. Do této skupiny patřilo Řecko, Španělsko, Portugalsko a Irsko. Na konci této etapy v roce 1993 byl také založen *Finanční nástroj pro řízení rybolovu* (FIFG).

Na začátku roku 1993, kdy začíná další etapa vývoje, čelila regionální politika stále i přes předešlé reformy řadě problémů. Evropská unie se v tomto období připravovala na rozšíření o 10 zemí střední, východní a jižní Evropy. Země, které měly přistoupit, dosahovaly 1/3 úrovně unijního průměru hrubého domácího produktu (HDP). Bylo jasné, že se regionální politika bude muset přizpůsobit zvýšenému počtu členů a větším regionálním disparitám tak, aby její efektivnost a účinnost zůstala pokud možno stejná. Byly vytvořeny nové finanční nástroje, které měly pomoci kandidátským státům již před vstupem do EU. Mezi tyto nástroje patřil nástroj *ISPA* (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) a *SAPARD* (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development). Z těchto fondů byly financovány projekty zaměřené na životní prostředí, dopravní sítě a zemědělství. Tyto dva

nástroje byly doplněny o program *PHARE* (Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies), který vznikl v roce 1989 původně jen pro Maďarsko a Polsko.

V červnu 1997 proběhla reforma, která schvalovala nová nařízení pro strukturální fondy. Jejím výsledkem bylo zjednodušení procesu, efektivnost a lepší koncentrace finančních prostředků. Došlo ke snížení množství prioritních cílů z 6 na 3. V březnu 1999 proběhla v Berlíně na zasedání Rady EU čtvrtá reforma strukturálních fondů a strukturální politiky formou dokumentu *Agenda 2000*. Smyslem bylo docílit vyšší efektivnosti vynaložených prostředků, omezit plošné podpory a soustředit se na co nejvíce znevýhodněné regiony a také na zaměstnanost.

V roce 2004 došlo k **největšímu rozšíření Evropské unie v její historii**, kdy přistoupily země, které nebyly příliš ekonomicky rozvinuté. Jednalo se o Českou republiku, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Kypr a Maltu. Po tomto rozšíření došlo podle očekávání ke zvýšení regionálních disparit. Ačkoliv se počet obyvatel Evropské unie zvýšil o 20 %, HDP vzrostlo jen o 4 %. Tomuto stavu však neodpovídala tehdejší struktura regionální politiky, a bylo více než jasné, že bude potřeba vytvořit její novou podobu. V únoru 2004 Evropská komise předložila návrh na reformu politiky soudržnosti pro období 2007 – 2013, který se nazýval ***Nové partnerství pro soudržnost: Konvergence, konkurenceschopnost a kooperace***.

Pro období 2007 – 2013 byly v oblasti regionální politiky vytyčeny tyto cíle:¹¹

- **Cíl Konvergence:** cílem bylo snížit rozdíly mezi regiony EU poskytnutím pomoci regionům, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele je nižší než 75 % průměru EU tak, aby tyto regiony mohly dosáhnout vyspělejší regiony,
- **Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost:** cílem bylo vytvářet pracovní místa podporou konkurenceschopnosti a zvýšením přitažlivosti regionů pro podniky a investory a podpořit změny průmyslových a městských oblastí,
- **Cíl Evropská územní spolupráce:** cílem bylo podporovat přeshraniční spolupráci mezi zeměmi a regiony, k níž by bez pomoci poskytované v rámci politiky soudržnosti nemohlo dojít. Finanční částky vynakládané na tento cíl byly v porovnání s ostatními dvěma cíli zanedbatelné, avšak mnoho zemí projevilo zájem, aby se tato skutečnost v budoucnosti změnila. Smyslem je posilování místních a regionálních iniciativ s cílem podpořit územní rozvoj, a také podpora vědy a výzkumu. V období 2007 -

¹¹Strukturální fondy, 2013.

2013 byly podporovány projekty přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce.

Mimo tyto hlavní cíle byly stanoveny základní priority politiky soudržnosti:¹²

- zvýšení atraktivity Evropské unie a jejích regionů pro investice,
- zlepšení inovací a znalostí jako faktorů pro růst,
- vytvoření vyššího počtu kvalitních pracovních míst.

V roce 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která oficiálně rozšířila hospodářskou a sociální soudržnost o **soudržnost územní**. Jejím úkolem je podpora trvale územně znevýhodněných oblastí, která spočívá ve snižování regionálních rozdílů a ve snižování jejich zaostalosti. Zvláštní pozornost je věnována venkovským oblastem, oblastem, které jsou postiženy změnami ve vývoji struktury hospodářství a regionům, které jsou trvale znevýhodněny přírodními či demografickými podmínkami. To jsou například severské, příhraniční, ostrovní či horské regiony.

Pro **současné programovací období 2014 – 2020** členské státy uzavírají s Evropskou komisí dokument, který se nazývá *Dohoda o partnerství* a pojednává o přípravě členské země Evropské unie na čerpání z fondů *Společného strategického rámce* (SSR) v programovém období 2014 – 2020. Cíle z minulého období byly zredukovány na dva (**Investice pro růst a zaměstnanost** a **Evropská územní spolupráce**), vyčlenily se tři kategorie regionů podle parametrů jejich ekonomické výkonnosti a byly nastaveny systémy předběžných podmínek. Regiony se dělí na **více rozvinuté regiony**, **tranzitivní regiony** a **méně rozvinuté regiony**. Byla také zavedena vyšší měřitelnost přínosu podpořených operací (důraz na plnění stanovených indikátorů). Proběhlo znovuzavedení pravidla N+3 pro časovou způsobilost výdajů. Uskutečňuje se vyšší míra uplatnění územně specifického přístupu a využití integrovaných nástrojů. Také byla zavedena vyšší míra uplatnění finančních nástrojů na úkor dotací. Fondy, které fungují v tomto programovacím období, se nazývají **Evropské strukturální a investiční fondy** (ESIF). Jedná se o dva strukturální fondy: *Evropský fond pro regionální rozvoj* (ERDF) a *Evropský sociální fond* (ESF). Mezi další fondy patří *Fond soudržnosti* (CF), *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova* (EAFRD) a *Evropský námořní a rybářský fond* (EMFF). Náplň těchto fondů se oproti zaměření v minulém programovacím období příliš nezměnila.¹³

¹² Marek, Kantor, 2007.

¹³ Ministerstvo práce a obchodu, 2013.

Evropský fond pro regionální rozvoj se soustřeďuje zejména na podporu produktivních investic pro malé a střední podniky, budování infrastruktury pro základní služby občanům a podnikatelům, investice do výzkumu a vývoje, do zajištění vnitřního potenciálu regionů a pro vytváření sítí, spolupráce a výměnu zkušeností. **Evropský sociální fond** podporuje vysokou úroveň zaměstnanosti a kvalitních zaměstnání, mobilitu pracovních sil, podporuje rovnost pohlaví, rovné příležitosti a nediskriminaci a podporuje sociální začleňování a boj s chudobou. **Fond soudržnosti** se zaměřuje na investice do infrastruktury v oblastech životního prostředí, dopravní infrastruktury evropského významu a efektivního využívání energie. **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** podporuje konkurenceschopnost zemědělství, udržitelné nakládání s přírodními zdroji a vyvážený rozvoj venkovských území. **Evropský námořní a rybářský fond** se zaměřuje na podporu akvakultury, která je konkurenceschopná, životaschopná a sociálně i environmentálně udržitelná s pozitivním vlivem na rozvoj území.

2.1.3 Cíle regionální politiky Evropské unie v období 2007 – 2013

Cíl Konvergence neboli cíl sbližování se snaží o podporu růstu a tvorbu pracovních míst v nejméně rozvinutých oblastech členských zemí, kde HDP nedosahuje 75 % průměru EU. Pro regiony, které splňují toto kritérium na úrovni **EU-15**, a nikoli **EU-25**, byl zaveden přechodný režim, v jehož rámci se financování snižuje postupně („*phasing-out*“). V případě České republiky tento cíl pokrývá celou Českou republiku, s výjimkou hlavního města Prahy. Na tento cíl bylo v minulém programovacím období vyčleněno 81,54 % z celkového objemu finančních prostředků určených pro regionální politiku, a tímto se stal nejvíce finančně náročným cílem.

Cíl Konvergence byl financován pomocí **Evropského fondu pro regionální rozvoj** a soustředil se na modernizaci ekonomiky, na zlepšení a rozšíření infrastruktury a na ochranu životního prostředí. **Evropský sociální fond** přispíval na zlepšení kvality a schopností institucí trhu práce, vzdělávacích systémů, na zvýšení investic do lidského kapitálu a na adaptaci veřejné správy. **Kohezní fond** financoval rozsáhlé projekty v oblasti dopravní a ekologické infrastruktury.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost podporuje oblasti, které nespádají do Cíle Konvergence, kde HDP těchto oblastí bylo vyšší než 75 % průměru EU. Struktura této pomoci je však jiná než v Cíli Konvergence. Výše prostředků je tedy nižší, a to 15,95 % rozpočtu. Z českých regionů do tohoto cíle patří pouze region soudržnosti Praha.

Tento cíl si klade za úkol pomoci bohatším regionům, aby si vedly ještě lépe, podporovat vyváženější rozvoj v těchto regionech **odstraněním případných zbývajících oblastí chudoby**.¹⁴ Evropská komise v této oblasti navrhla dvě strategie: první jsou regionální programy, které by měly pomáhat předvídat a podporovat ekonomické změny v průmyslových, venkovských a městských oblastech zvyšováním jejich konkurenceschopnosti a atraktivity, druhou strategií jsou národní programy, které mají pomoci předvídat hospodářské změny a přizpůsobovat se jim v souladu s politickými prioritami Evropské strategie zaměstnanosti. Cíl je naplňován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu. Tyto peníze byly rovnoměrně rozděleny mezi ERDF a ESF.

Cíl Evropská územní spolupráce se zaměřuje na podporu harmonického a vyváženého rozvoje na území Evropské unie. V příhraničních oblastech žije 181,7 milionu obyvatel (37,5 % celkové populace Evropské unie) a všechny regiony a občané EU spadají do jedné ze stávajících třinácti oblastí nadnárodní spolupráce. Operační Programy **Přeshraniční spolupráce** se týkaly vždy hraničních regionů na úrovni NUTS III sousedících s regiony v jiném členském státu. Cíl Evropská územní spolupráce podporoval další integrační procesy pomocí přeshraniční, meziregionální a mezinárodní spolupráce. Tento cíl získal nejmenší podíl finančních prostředků, a to 2,52 % z celkového rozpočtu. Z této částky je 73,86 % finančních prostředků financovalo přeshraniční spolupráci, 20,95 % bylo určeno na nadnárodní spolupráci a zbylých 5,19 % připadá na meziregionální spolupráci. Operační program **Meziregionální spolupráce** byl společný pro všechny členské státy EU a také navíc pro Norsko a Švýcarsko. Síťové programy **ESPON 2013** a **INTERACT II** byly určeny pro všechny členy EU. Pro Operační program **Nadnárodní spolupráce** byla EU rozdělena do několika zón, přičemž Česká republika patří do zóny Střední Evropa a OP Nadnárodní spolupráce jsme tak sdíleli s Rakouskem, Polskem, částí Německa, Maďarskem, Slovinskem, Slovenskem, částí Itálie a z nečlenských zemí s částí Ukrajiny.¹⁵

Přeshraniční spolupráce se soustředí na sousedskou kooperaci regionálních a místních struktur podél hranic ve všech oblastech života. Propojuje se pomocí *Sdružení evropských příhraničních regionů* (AEBR). Tato spolupráce je více organizovaná, jelikož má delší tradici, než ostatní typy spolupráce. Druhou formou spolupráce zemí je meziregionální spolupráce, která se utváří mezi regionálními a místními institucemi ve vnitrozemských i pohraničních

¹⁴ Evropská komise, 2013.

¹⁵ Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod, 2014.

oblastech, v jednotlivých sektorech činností a s vybranými aktéry. Dodnes není organizovaná, jelikož jí chybí delší tradice. Regiony se sdružují ve *Shromáždění evropských regionů*. Posledním typem spolupráce je mezinárodní spolupráce, která se realizuje mezi státy a zaměřuje se na jedno odborné téma, které se vztahuje na velká území. Tato spolupráce je velice slabě organizována a je propojena v rámci jednání více mezinárodních organizací, například Rady Evropy.

2.1.4 Nástroje regionální politiky Evropské unie v období 2007 – 2013

Díky reformě systému čerpání finančních prostředků došlo ke snížení počtu nástrojů. V období 2007 – 2013 byly k dispozici tři nástroje.

Historie **Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF)** sahá do roku 1972, kdy byl založen, přičemž fungovat začal o tři roky později, tedy v roce 1975. Tento fond patří mezi strukturální fondy a jeho cílem je posilovat hospodářskou a sociální soudržnost v rámci Evropské unie vyrovnáváním územních disparit mezi regiony. Z prostředků ERDF jsou financovány podpory v rámci všech 3 cílů regionální politiky. Podporuje:¹⁶

- investice do podniků s cílem vytvořit udržitelná pracovní místa,
- rozvoj infrastruktury (výzkum a inovace, telekomunikace, životní prostředí, energetika a doprava),
- finanční nástroje na podporu regionálního a místního rozvoje a spolupráce měst a regionů,
- opatření technické pomoci,
- investice do cestovního ruchu,
- mezinárodní, přeshraniční a nadnárodní spolupráci.

Evropský sociální fond (ESF) je nejstarším strukturálním fondem, který byl založen Římskými smlouvami (1957). Dnes je hlavním nástrojem sociální politiky a politiky zaměstnanosti. Evropský sociální fond je důležitým evropským nástrojem pro podporu pracovních míst, pomáhá lidem získat lepší zaměstnání a podporuje spravedlivější pracovní příležitosti pro všechny občany Evropské unie. Působí prostřednictvím investic do lidského kapitálu EU – do jejích pracovníků a mladých lidí. Evropský sociální fond zlepšuje vyhlídky

¹⁶ Euraktiv, 2013.

na zaměstnání těm lidem, kteří se potýkají s problémy či překážkami při hledání zaměstnání.¹⁷
V období 2007 – 2013 se zaměřoval na tyto oblasti:¹⁸

- zvýšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků,
- lepší přístup k zaměstnání,
- posílení sociálního začlenění potlačením diskriminace a usnadněním přístupu znevýhodněných osob na trh práce,
- podpora partnerství pro reformy v oblastech zaměstnanosti a sociálního začlenění.

Fond soudržnosti byl založen v roce 1994, kořeny má již v Maastrichtské smlouvě z roku 1992 a jako jediný není strukturálním fondem. Finanční prostředky z Fondu soudržnosti se vztahují na členské země s HNP nižším než 90 % průměru Společenství. Byl určený na podporu rozvoje chudších **států**, nikoli regionů. Soustředil se hlavně na projekty, které byly zaměřeny na ochranu životního prostředí a na rozvoj transevropských dopravních sítí. Zaměřoval se na oblasti:¹⁹

- podpory udržitelného rozvoje,
- rozvoje dopravy, především transevropských sítí,
- podpory energetické politiky,
- rozvoje využívání obnovitelných zdrojů.

2.2 Přeshraniční spolupráce v podmínkách EU

Cílem programu přeshraniční spolupráce je podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních oblastí prostřednictvím odstraňování bariér. Středem zájmu jsou vzájemné hospodářské, společenské a kulturní vztahy, společná péče o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu a podnikání a také budování flexibilního trhu práce. Přeshraniční spolupráce je ovlivňována legislativními podmínkami. Jediným obecně platným dokumentem je *Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstevními orgány* z roku 1980, která je známá jako *Madridská konvence*. Přistoupilo k ní 30 členských států Rady Evropy a je platná ve všech členských státech Evropské Unie. Rozvoj svého pohraničí si řešily členské státy dlouho samy. Jako společné evropské téma se přeshraniční spolupráce v rámci regionální politiky prosadila přijetím *Evropské charty hraničních a příhraničních regionů* v roce 1995. Tato charta je zaměřena na překonání historických jizev, odstranění

¹⁷ Evropská komise, 2013.

¹⁸ Marek, Kantor, 2007.

¹⁹ Tamtéž.

překážek a nerovnováhy v ekonomice, sjednocení evropské politiky prostorového uspořádání a posílení spolupráce a efektivity evropských institucí.²⁰

2.2.1 Přeshraniční spolupráce na úrovni EU

Jedním z charakteristických rysů evropského kontinentu je poměrně velké množství hranic. Hranici lze definovat jako dělicí čáru mezi prostorovými jednotkami a lze mezi nimi rozlišit více typů. **Politické hranice** vedou k vymezení území státu a znamenají přesné limity uplatnění práva státu na suverenitu. **Právní hranice** státu slouží k vymezení právní odpovědnosti pro systém poskytování veřejných služeb. Obecně lze říci, že hranice jsou linie či zóny, které oddělují dva kvantitativně odlišné celky. Mohou existovat teoreticky, nebo mohou být vymezeny právně či silou. Prvním typem hranic jsou **přírodní hranice**, jejichž průběh je dán přírodními prvky krajiny. Dalším typem jsou **hranice umělé**, které jsou spojeny s antropogenní činností člověka. **Etnické hranice** existují mezi oblastmi s různým jazykem, či v oblastech, kde se obyvatelstvo hlásí k odlišným národnostem. Značná část evropských hranic respektuje geomorfologické rysy evropského kontinentu (pohoří, vodní toky) a značná část vznikla důsledkem mocensko-politických bojů, které se odehrály v posledních třech stoletích. Události posledních desetiletí přinesly velké změny, které se týkaly vzniku nových evropských zemí a s tím bylo spojeno i utvoření nových hranic. I přes neustále se prosazující globalizaci však prostory v hraniční blízkosti bývají většinou považovány za prostory periferní a nedostatečně integrované.

Mezi hlavní důvody přeshraniční spolupráce můžeme zařadit snižování bariérového efektu hranic, který se vyvinul během staletí vývoje a je podstatnou překážkou v rozvoji regionů. Dále může předpokládaná přeshraniční spolupráce eliminovat nepřátelské postoje či předsudky mezi obyvatelstvem, které v příhraničních oblastech žije. Například spoluprací ve francouzsko-německém pohraničí (Alsasko a Bádensko) bylo překonáno více než 200 let trvající nepřátelství mezi oběma národy „na život a na smrt“. Právě zde dosáhla přeshraniční spolupráce dosud nejvyššího stupně rozsahu a intenzity a tento úspěch se stal symbolem evropské integrace. Přeshraniční spoluprací je možné proměnit nevýhodnou periferní polohu regionů na výhodnější centrální polohu přeshraničního kooperačního území. Regionální rozvoj skýtá mnohé problémy, které je však možné úspěšně dlouhodobě řešit pomocí spolupráce se sousedním regionem. Společně mohou být řešeny problémy přírodních katastrof, či otázka ochrany životního prostředí.²¹ Filosofie přeshraniční spolupráce

²⁰ Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kol., 2004.

²¹ Netolický, 2007.

předpokládá, že dva či více regionů společně navážou na své záměry a budou podnikat rozvojové akce, místo aby jednaly samostatně, zvláště a své případné partnery na druhé straně si hledaly až dodatečně. Mezi zásady přeshraniční spolupráce patří zahrnout všechny stránky každodenního života obyvatel příhraničí, provádět aktivity za spoluúčasti partnerů ze všech místních organizací a sociálních skupin a provádět tyto aktivity na všech správních úrovních.

2.2.2 Vývoj přeshraniční spolupráce na území Evropské unie

Kořeny přeshraniční spolupráce lze najít v 19. století v Německu, kde se studiem hranic zabýval geograf F. Ratzel. V 50. letech 20. století vedlo velké množství problémů při hranicích evropských států k prvním pokusům o jejich odstranění. V té době lze hovořit o vzniku evropské přeshraniční spolupráce. Po skončení druhé světové války byla tato forma spolupráce navazována na francouzsko-německém, nizozemsko-německém pohraničí a ve Skandinávii. V tomto období byly také kladeny požadavky, **aby po celé Evropě byl zajištěn trvalý mír a aby se zlepšila nízká životní úroveň**. Tyto požadavky nemohly být naplněny bez vzájemné spolupráce regionů, jelikož těchto stanovených cílů nebylo možno dosáhnout podporou pouze národních center. V roce 1958 vznikl **nejstarší typ přeshraniční spolupráce** na území Evropy nazývaný *Euroregio*. Ten se nacházel na území německo-nizozemských hranic a sdružuje 128 okresů a měst. Významným dokumentem je *Helsinská smlouva*, která vstoupila v platnost v červenci 1962. Signatáři se zavázali spolupracovat v oblastech práva, sociálně-ekonomických vztazích, technické infrastruktury, kultury a v oblasti ochrany životního prostředí. Dalším významným dokumentem v oblasti přeshraniční spolupráce je *Madridská rámcová konvence o přeshraniční spolupráci*. Tato smlouva byla podepsána 20 členskými zeměmi v květnu 1980. Signatáři se odvolávají na pozitivní zkušenosti spolupráce mezi místními a regionálními samosprávami v Evropě a projevují odhodlání podporovat dále takovou spolupráci.²²

Na konci 80. let 20. století se díky vývoji demokracie ve východní a střední Evropě a také díky *Jednotnému evropskému aktu*, který byl přijat v roce 1986, otevřela většina hranic a vznikl velký počet nových příhraničních regionů. Zároveň probíhaly politické a hospodářské procesy, které zasáhly mnohé další evropské regiony. Tyto procesy se týkaly odstraňování vnitřních hranic uvnitř Evropské unie a přesun těchto hranic na její okraje. Zároveň však probíhala snaha navázat skrz tyto vnější hranice myšlenkové, politické, kulturní a hospodářské kontakty se třetími zeměmi. V následujících letech bylo uzavřeno četné množství bilaterálních dohod, které výrazně ovlivnily vývoj přeshraniční spolupráce. Mezi nejznámější

²² Tamtéž.

dohody patří *Konvence Beneluxu*, podepsaná v roce 1991. Další dohodou byla *Německo-holandská přeshraniční smlouva* z roku 1993, ta pak byla následována *Vídeňskou dohodou* mezi Itálií a Rakouskem, která vstoupila v platnost v roce 1995. *Karlsruhská dohoda* z roku 1997 zahrnovala spolupráci mezi Francií, Německem, Lucemburskem a Švýcarskem. V tomtéž roce 1997 vstoupila v platnost *Bayonnská dohoda* mezi Francií a Španělskem.²³ Důležitost územní spolupráce na území Evropské unie stále roste. Je jasné, že regionální spolupráce a kooperace se osvědčila a je přínosem pro regiony. Důležitost Evropské územní spolupráce potvrzuje i fakt, že je jedním ze dvou hlavních cílů Politiky soudržnosti Evropské unie pro programovací období 2014 – 2020.

2.2.3 Iniciativy podpory přeshraniční spolupráce na úrovni Evropské unie

Důležitost, která byla přikládána řešení problémů příhraničních regionů v rámci EU, našla své vyjádření v podobě přeshraniční spolupráce, která byla vyjádřena řadou iniciativ, programů a projektů. Prvním nástrojem podpory byla iniciativa Společenství **Interreg**, která svou činnost zahájila v roce 1990 a týkala se příhraničních regionů Evropské unie. První etapa iniciativy s názvem **Interreg I** probíhala mezi roky 1991 – 1993 a podporovala 31 operačních programů, které fungovaly jak na vnitřních tak i na vnějších hranicích Evropské unie. Projekty realizované touto iniciativou se týkaly zaostalých regionů EU a byly zaměřeny na dopravu, komunikace, životní prostředí, turistický ruch, rozvoj venkova, školství a na obchod. Po úspěchu této iniciativy na její práci navázala iniciativa **Interreg II**, která fungovala v období 1994 – 1999. Tato iniciativa se týkala tří oblastí. První byla Interreg IIA, která se zaměřovala na přeshraniční spolupráci, druhá oblast byla Interreg IIB s cílem dokončit výstavbu energetických sítí a poslední oblast byla Interreg IIC, která se zameřovala na nadnárodní činnost v prostorovém plánování. V rámci celé iniciativy Interreg II bylo schváleno 59 operačních programů. Tato iniciativa poprvé zahrnovala všechny příhraniční regiony podél vnitřních i vnějších hranic EU. Iniciativa **Interreg III** probíhala v období 2000 – 2006 a 2007 – 2013 a týkala se 3 základních oblastí. Oblast A se věnovala přeshraniční spolupráci, oblast B nadnárodní spolupráci a oblast C meziregionální spolupráci.

Iniciativa **PHARE CBC** vznikla v roce 1994 a fungovala pro spolupráci mezi regiony EU a zeměmi střední a východní Evropy a financovala hlavně činnosti v rámci projektu Interreg. Podporovala zejména zkvalitnění přeshraniční technické infrastruktury, silničního propojení a hraničních přechodů, životního prostředí, podporovala rozvoj turistiky a cestovního ruchu. Program **PHARE CREDO** vznikl v roce 1996 s cílem podpořit spolupráci

²³ Netolický, 2007.

na hranicích východ – východ. Zde spadaly příhraniční regiony mezi státy střední Evropy a zeměmi, které vznikly po rozpadu SSSR. Mezi hlavní úkoly tohoto programu patřila podpora sousedských vztahů, podpora sociální stability a hospodářského vývoje. Program **TACIS CBC** byl zahájen také v roce 1996 s cílem financovat přeshraniční činnost v zemích východní Evropy, které sousedí přímo se zeměmi EU nebo se státy střední Evropy. Soustředil se na zlepšení vybavení hraničních přechodů, rozvoj životního prostředí či spolupráci na lokální úrovni. Program **CARDS** vznikl v roce 2000 za účelem poskytnutí pomoci zemím na západě Balkánu, tedy Albánii, Bosně a Hercegovině, Srbsku, Černé Hoře a Makedonii. Program si kladl za cíl podpořit vzájemnou přeshraniční spolupráci, spolupráci mezi kandidátskými státy EU a samotnou Evropskou unií. Program **MEDA** byl určen jako finanční a technická podpora pro nečlenské státy ve Středomoří.

2.2.4 Euroregiony na úrovni Evropské unie

Již v 50. letech 20. století se začaly na území Evropy formovat první euroregiony. Ty vznikaly v Belgii, Lucembursku, Nizozemsku, dále pak ve Spolkové republice Německo, ve Francii, Švýcarsku či Itálii. Rozvíjely se i na území Skandinávie. Mezi první euroregiony patřil **Gronau**, který vznikl v roce 1958 na německo-nizozemské hranici. Po pádu Železné opony v roce 1989, se střední a východní Evropě naskytla možnost rozvinout přeshraniční spolupráci, kterou do té doby nebylo možné realizovat, avšak navázání a rozvinutí spolupráce mezi regiony nebylo snadné a pro mnohé regiony bylo finančně náročné. S těmito problémy pomohla regionům iniciativa Společenství Interreg, která v roce 1990 přeshraniční spolupráci oživila. Tato iniciativa si připsuje nebývalý nárůst v počtu nově založených euroregionů, které v tomto období vznikly. Příkladem může být řada euroregionů založených v roce 1992 na německo-polské, popřípadě německo-české hranici, které v kandidátských zemích podporuje od roku 1992 iniciativa Společenství PHARE CBC²⁴, později PHARE CBC II. Podle zaměření na různé formy rozvoje kapacit je PHARE rozčleněn do několika programů.²⁵

Mezi nejdůležitější dokumenty, upravující institucionální a legislativní rámec euroregionů patří *Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány*, která byla vytvořena v roce 1980 v Madridu dvaceti zeměmi Rady Evropy. Bývá označována také jako *Madridská úmluva*. Dalším významným dokumentem je *Evropská charta hraničních a*

²⁴ PHARE CBC (PHARE Cross Border Cooperation) je samostatným programem v rámci Phare s určenou alokací na příhraniční Euroregiony. Byl zahájen v roce 1994 na podporu aktivit dvoustranné přeshraniční spolupráce v regionech zemí střední a východní Evropy se sousedícími zeměmi EU a je zaměřen **na pomoc příhraničním regionům při překonávání specifických problémů jejich rozvoje.**

²⁵ Strukturální fondy, 2014.

příhraničních regionů, která byla vytvořena společně Evropskou unií a Radou Evropy v roce 1995. Pojem euroregion je velmi těžké jasně definovat z toho důvodu, že příhraniční regiony jsou velmi rozmanité a struktura každého jednotlivého euroregionu se velmi liší. **Euroregion** můžeme chápat jako demokraticky organizovanou instituci, která se zaměřuje na přeshraniční spolupráci. V České republice je euroregion definován jako „...*oblast přeshraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou či více zemí, a funguje na základě stanov a podporuje zájmy obcí a měst, sdružení organizací i fyzických osob. Euroregion však nikdy nenahrazuje správní aparát státu.*“²⁶ Euroregiony jsou důležitou základnou pro zpracování strategií, projektů, a také pro organizování a řešení aktivit, jež přesahují hranice státu. Mezi aktivity, které jsou charakteristické pro všechny euroregiony, patří:²⁷

- strategická spolupráce zaměřená na rozvoj,
- partnerská spolupráce vertikální (Evropa, stát, region, obec) na obou stranách hranic, partnerská spolupráce horizontální (nad rámec hranic),
- přeshraniční účast politiků a občanů, institucí a sociálních partnerů na programech a projektech,
- rozvoj místní kultury, která by v rámci jednoho státu mohla zaniknout.

Členství v rámci euroregionu Evropské unie je dobrovolné, a dělí se na dobrovolné a čestné. Členy euroregionu se mohou stát města a obce, jejichž orgány členství právně stvrdí a písemně se zavážou dodržovat usnesení orgánů euroregionu. Tato forma spolupráce nevytváří žádné nové struktury, nýbrž je servisním místem pro přeshraniční záležitosti.²⁸ Euroregiony nemají ambice nahradit veřejnou správu, spíše se profilují jako místa setkávání existujících orgánů včetně zastoupení soukromého sektoru. Velmi důležitá se jeví vazba mezi euroregionem a státem, tedy regionální a národní úrovní. Úkolem státu je sledovat celkový vývoj v pohraničí.²⁹

²⁶ Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2014.

²⁷ Netolický, 2007.

²⁸ Ministerstvo práce a obchodu, 2003.

²⁹ Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kol., 2004.

2.2.5 Cíle Euroregionů

Motto „*Mnoho obyčejných lidí, kteří bydlí v malých obcích podél hranic a dělají malé věci, mohou změnit tvář světa*“³⁰ naznačuje nejdůležitější cíl euroregionů. Mnoho lidí vnímá euroregiony jen jako prostředníky pro získání dotací z fondů Evropské unie, avšak není tomu tak. **Hlavním cílem je odbourat hranice v hlavách lidí**, například společně organizovanými kulturními a sportovními akcemi.³¹ Dalšími cíli je odstranění negativního vlivu hranic, zlepšení životního standardu obyvatel příhraničních oblastí. Důležité je i zlepšení kulturně-politických podmínek regionu a rozvoj jeho potenciálu. Nejdůležitějším cílem euroregionů je však navázání přátelských vztahů obyvatel, které by bez vzájemné spolupráce v rámci euroregionu nemohlo být realizováno. Bakalářská práce se dále bude zabývat euroregionem Těšínské Slezsko, a právě tento region je ukázkou toho, jak historičtí nepřátelé Polsko a Česká republika, kteří v tomto kraji a této oblasti bojovali o každý kilometr území, navázali spolupráci, díky které byly mezi těmito odvěkými rivaly navázány přátelské vztahy, založené na vzájemné spolupráci, kooperaci a respektování.

³⁰ Netolický, 2007.

³¹ Ministerstvo práce a obchodu, 2003.

3 Socioekonomická analýza euroregionu Těšínské Slezsko a Operační program přeshraniční spolupráce ČR- Polsko

Tato kapitola bakalářské práce se zaměřuje na analýzu euroregionů, které se nacházejí na území České republiky, popis problémů českého pohraničí a na euroregion Těšínské Slezsko z pohledu jeho historického vývoje a socioekonomické analýzy. V poslední části kapitoly bude přiblížen Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2007 – 2013.

V průběhu vývoje existence si každý euroregion vytvořil svoji vlastní organizační strukturu z toho důvodu, že euroregiony si tuto strukturu volí a schvalují samy a nemusí se řídit striktním nařízením či zákonem. Obvyklá struktura se skládá z **Rady euroregionu**, která je nejvyšším orgánem sdružení, přijímá usnesení a rozhoduje o jeho činnosti. Veřejné zasedání Rady se koná alespoň jednou v roce. Dalším orgánem je většinou **Prezidium**, které je rozhodovacím a zastupujícím orgánem mezi zasedáním Rady. **Společný sekretariát euroregionu** je administrativním a koordinačním orgánem. Odborné pracovní skupiny řeší odborné problémy v rámci jednotlivých činností euroregionu, ale není povinné je zakládat.³² Financování euroregionů probíhá z příspěvků Evropské Unie. Ačkoliv euroregiony patří mezi zájmová sdružení a nemají právní subjektivitu a jejich prvotním úkolem není tvorba zisku, potřebují finance na svůj provoz a činnost. Euroregiony získávají příspěvky podle počtu obyvatel, to znamená, že na každého obyvatele je určený příspěvek. Dalším zdrojem financí jsou členské příspěvky, příjmy z prodeje výrobků a jiné hospodářské činnosti, prostředky z evropských fondů a příspěvky od krajů a velkých měst. Rozpočet jednotlivých euroregionů je schvalován každoročně.

3.1 Euroregiony v České republice

Vývoj euroregionů České republiky sahá do 90. let minulého století. Do té doby nebylo České republice dovoleno navázat přeshraniční spolupráci kvůli komunistickému režimu, který byl ostře proti spolupráci se všemi západními zeměmi. Ani spolupráce mezi zeměmi komunistického bloku nevzkvétala. Státy byly členy Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), která měla být protipólem Evropského společenství. RVHP se ovšem rozhodně nezaměřila na rozvoj spolupráce mezi regiony či rozvojem přeshraniční spolupráce, ale spíše na průmyslovou spolupráci a tichý boj se Západem. Období Studené války proto

³² Netolický, 2007.

neumožňovalo rozvoj přeshraniční spolupráce. V přelomovém roce 1989 nastal zvrat a lidé z bývalého komunistického bloku se mohli svobodně rozhodnout, do jakých organizací či sdružení se zapojí, nebo zdali si vytvoří své vlastní organizace. V tomto období můžeme datovat vznik prvních euroregionů na území České republiky, potažmo v celé střední Evropě.

3.1.1 Specifika a problémy českého pohraničí

Práce se bude dále zabývat rozdělením českých regionů na základě vazby k příhraniční struktuře sousedních států. Toto členění je nejčastěji využíváno v rámci podpory příhraničních regionů z fondů Evropské unie. V České republice tedy rozlišujeme pohraničí na česko – německé (česko – saské, česko – bavorské), česko – rakouské, česko – slovenské a česko – polské.

O problematice českého pohraničí se hovoří v našich podmínkách od konce 30. let 20. století. Vždy se jednalo o území velmi diferencovaná ekonomickým vývojem i národnostním složením. Již samotné definování českého pohraničí je velmi složité. Nejčastěji je definováno jako soubor okresů při hranicích České republiky. Mezi problémy českého pohraničí byly zařazovány rozdílná kupní síla obyvatel na obou stranách hranice, nedostatečná výměna důležitých informací a různé legislativní problémy.³³

České pohraničí odpovídá historickému vývoji vztahů se sousedními regiony. Vlivem rozdílného vývoje vztahů se sousedy je dnes české pohraničí výrazně diferencováno. Česko – saské a česko – polské pohraničí mělo obdobný politický, hospodářský i sociální vývoj. Nejmladším pohraničím je česko – slovenské, které vzniklo po rozdělení obou republik v lednu roku 1993. Mezi tímto pohraničím zůstaly zachovány ekonomické, kulturní a rodinné vazby. Dnes tvoří pohraničí 35 ze 76 okresů, rozloha je více než jedna polovina celkové plochy českého území, ve kterém dnes žije přibližně 1/3 obyvatelstva.³⁴

Každé pohraniční území má svá specifika. Největší pozornost je věnována česko – německému pohraničí, u kterého se od 90. let 20. století výrazně změnila jeho funkce. V minulosti bylo toto území nepropustné a uzavřené, infrastruktura zde byla nedokonalá a celkové území patřilo mezi periferie státu. Dnes se ale situace zlepšuje, změny se projevují v transferu kapitálu a technologií. Tomuto území jednoznačně pomohla blízkost tak velkého a silného souseda, jako je Německo. Na druhou stranu tyto změny k lepšímu neprobíhají rovnoměrně, a naopak vedou k prohlubování regionálních disparit. Na území česko –

³³ Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kol., 2004

³⁴ Tamtéž.

rakouského pohraničí probíhaly podobné změny jako u hranic Česka a Německa, avšak rozvoj tohoto území probíhá pomaleji, což souvisí se vstupem Rakouska do EU až v roce 1995. Po obou stranách hranic, jak rakouských tak českých, leží periferní oblasti, které nemají vlastní rozvojové možnosti a chybí jim přítomnost silných podniků. Odlišné aspekty jsou charakteristické pro česko – polské pohraničí. Nejproblémovějším regionem zůstává oblast českého Slezska, které je charakteristické řadou historických událostí, kdy si území Těšínska nárokovali jak Poláci, tak Češi, potažmo Čechoslováci. Hlavním specifikem česko – slovenského území je jeho mládí, díky které si zachovalo mnoho ekonomických a sociálních vazeb.

Problémy provázely vývoj českého pohraničí vždy, avšak byly ještě výraznější především po sametové revoluci, v době, kdy se mravnost společnosti poněkud uvolnila. Mezi hlavní problémy patřily sociální deviace. Sociální deviace jsou specifikovány jako odchylky od běžné společenské normy a projevují se především kriminalitou, která se vyskytovala ve všech příhraničních regionech. V českém pohraničí se sociální deviace projevovala silniční prostitucí, stánkovým prodejem, který je dodnes populární na česko-rakouské hranici a převaděčstvím. V 90. letech bylo na česko – polské hranici, mezi městy Český Těšín a Těšín velmi populární pašování alkoholu. Skupiny obyvatel z obou států, zvané „Mruvky“ si přivydělávaly tím, že přenášely litrové lahve alkoholu, které měly ukryté různě po těle. Nelegální alkohol, který byl u nás velmi levný, byl v Polsku žádaným artiklem. Po zpřísnění zákonů obou zemí tento nevíтанý jev zcela vymizel. Prostituce se vyskytovala tam, kde vedly důležité transitní komunikace, což bylo především na česko – rakouském a česko – německém pohraničí. Dalším důvodem výskytu prostituce při těchto hranicích je fakt, že jak Německo, tak i Rakousko patří mezi bohatší země, než je Slovensko či Polsko. Velmi populární a známou byla v 90. letech silnice E55, která vedla z České republiky do Rakouska, či pohraniční město Dubí, které bylo osídlené hlavně prostitutkami a mafií.³⁵ V poslední době sice prostituce či pašování alkoholu ustává, ale objevuje se nový nevíтанý fenomén. Mezi Českou republikou a Saskem a Bavorskem roste obchod s drogami, které jsou vyráběny na našem území a jsou transportovány do těchto spolkových republik. Statistiky uvádí, že se jedná o velmi vysoký nárůst, a proto byly zřízeny komise, které se tímto problémem zabývají.³⁶ Jevem, který je čím dál více patrnější, je chudoba pohraničních oblastí. Jedna pětina obyvatel České republiky je ohrožena chudobou a jsou to hlavně lidé, kteří žijí při hranicích. Tyto oblasti nepatří mezi lukrativní pro podniky, a proto zde lidé musejí za

³⁵ Netolický, 2007.

³⁶ Mladá Fronta, 2013.

prací dojíždět nebo se věnují zemědělské činnosti, ve které však dosahují nízkých příjmů.³⁷ V boji s chudobou je třeba důrazně rozvíjet přeshraniční spolupráci, aby lidé nebyli limitováni hranicemi a mohli si zaměstnání najít v zemi, která je sice na druhé straně hranice, ale je jim i přesto otevřena a je ochotna je zaměstnat.

3.1.2 Situační analýza českého pohraničí

Sídelní struktura má v pohraničí velmi různorodý charakter. Nalézt zde můžeme jak vysoce urbanizované oblasti severních Čech či Ostravska, tak i územní jednotky s nižším stupněm zalidnění, například oblasti rakouského a bavorského pohraničí. Všechny okresy, které vykazují kladný přírůstek obyvatelstva, se nacházejí v pohraničních oblastech. I přesto, je **populační růst** velmi různorodý. Migrační přírůstek obyvatelstva je pozitivní v česko-rakouském a česko-bavorském pohraničí, záporný je v pohraničí česko-saském či česko-polském. Pro pohraniční oblasti má velmi důležitou roli **zemědělská výroba**, pro kterou je typický úbytek kvalitní zemědělské a orné půdy. Tento úbytek je nejvíce patrný v okresech saského a bavorského přihraničí a v jesenických oblastech. Do budoucna lze očekávat prohlubování rozdílů mezi úrodnými a méně úrodnými oblastmi. Ve struktuře **průmyslu** se lze setkat s tradičním spektrem průmyslových odvětví. K nejvýznamnějším patří těžební průmysl, hutnictví, chemický průmysl, sklářství, textilní a oděvní průmysl a potravinářství. **Sektor služeb** je v pohraničí poměrně dobře zastoupen. Jedná se o určitou podmíněnost v závislosti na rozložení meziregionálních center (Liberec a Zlín), přítomnosti center cestovního ruchu (Český Krumlov, Karlovy Vary) anebo významných tranzitních center (Cheb, Náchod). Z hlediska zaměstnanosti je největším odvětvím terciárního sektoru v českém pohraničí obchod, služby v pohostinství a ubytování. **Míra nezaměstnanosti** je v pohraničních oblastech velmi diferencovaná. Nejvyšší nezaměstnanost je v pohraničních okresech Most, Karviná, Bruntál či Chomutov, kde její míra dosahuje vysoko přes 15 %, naopak nejnižší nezaměstnanost je v okresech Domažlice, Jindřichův Hradec či v Českých Budějovicích, kde se pohybuje pod 5 %. Z analýzy **životního prostředí** českého pohraničí je patrné, že v České republice existují značné rozdíly ve stavu životního prostředí, které je ovlivněno hlavně lokalizací specifických výrobních provozů. Mezi nejznečištěnější pohraniční okresy patří Podkrušnohoří, Ostravsko a Těšínsko. Z posledních průzkumů je však patrné, že dochází k poklesu produkce emisí. Mezi okresy s nejčistším životním prostředím patří Jeseník či Semily.³⁸

³⁷ Mladá Fronta, 2013.

³⁸ Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kol., 2004.

Mezi **silné stránky** pohraničí patří jednoznačně sousedství se státy Evropské unie a s tím související rozvinutá spolupráce v rámci euroregionů. V některých oblastech pohraničí je také silná průmyslová základna, dostatečný potenciál pracovních sil, dostatečná kapacita vzdělávacích zařízení či krajinářsky atraktivní prostředí s možností rozvoje cestovního ruchu. Mezi **slabé stránky** pohraničí můžeme zařadit vyšší nezaměstnanost, která souvisí s nízkou vzdělaností obyvatelstva. Dopravní dostupnost pohraničí je špatná, chybí zde významné tranzitní cesty. V některých pohraničních oblastech lze najít nevyužité průmyslové a zemědělské areály či ekologické zátěže, které narušují ráz krajiny. Slabou stránkou pohraničí je také vysoký stupeň zaměstnanosti v primárním sektoru a nízká úroveň sektoru služeb. Při některých hraničních oblastech je slabě využitý potenciál cestovního ruchu a také se zde podceňuje jeho význam.

K **příležitostem** pohraničních oblastí patří možnost využití regionální a strukturální politiky státu či Evropské unie a mají také větší možnost zisku dotací z Evropské unie než vnitrozemské oblasti. Další možností je vytvoření příhraničního trhu práce, který by částečně vyřešil problém vysoké nezaměstnanosti v oblasti pohraničí. Významnou příležitostí pro pohraničí představuje udržení tradičních oborů jejich úspěšnou restrukturalizací, napojení na tuzemskou či mezinárodní dálniční síť, rozvinutí potenciálu cestovního ruchu, přípravu a pozdější rozvoj podnikatelských zón, využití potenciálu vědecko-výzkumné základny. Podhorské a horské oblasti je možno využít k chovu dobytka či k agroturistice. K **hrozbám** patří zpoždění a problémy ve výstavbě mezinárodních dopravních tahů, což způsobuje nedostatečnou konkurenceschopnost se sousedním regionem. Velkou hrozbou je další růst nezaměstnanosti, oslabený rozvojový lidský kapitál a s tím související migrace obyvatelstva do vnitrozemí. K rizikům dále patří nedostatečná péče o krajinu, ekologické zátěže či zhoršování životního prostředí.³⁹

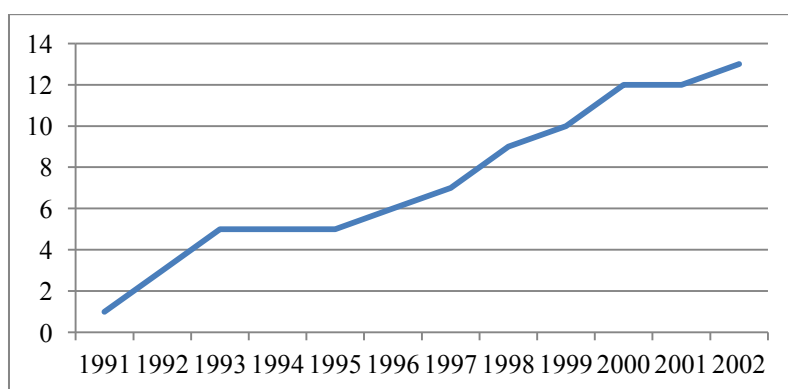
3.1.3 Vznik euroregionů České republiky

Vzniku euroregionů předcházely velké změny, které se týkaly téměř všech oblastí české politiky. Nutné byly demokratické změny celé společnosti, které jsou hlavní podmínkou pro možnost přeshraniční spolupráce. Česká republika se musela potýkat s transformací a privatizací ekonomiky. I přes úspěch demokracie nebyl vývoj euroregionů jednoduchý. Nejvíce se v přeshraniční spolupráci pokročilo v 90. letech minulého století na česko-německé hranici i přesto, že místní samosprávy narážely na bariéry ze strany státní správy. Prvním euroregionem byl euroregion Nisa–Neisse–Nysa, který vznikl v roce 1991 a stal se

³⁹ Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kol., 2004.

průkopníkem v existenci euroregionů na území České republiky. Jako jiné kandidátské země měla Česká republika možnost čerpat finanční prostředky z programu **PHARE CBC**, který byl alternativou programu předvstupní pomoci **PHARE**.⁴⁰ V České republice fungoval až do roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, avšak pomoc dobíhala až do roku 2006. Po vstupu do EU dostala Česká republika možnost čerpat finanční prostředky z programu **Interreg III A**. Uzavřeny byly 3 programy – Česko – Polsko, Česko – Slovensko a Česko – Rakousko. Jelikož je hranice s Německem rozsáhlá, došlo k rozdělení na 2 programy – Česko - Bavorsko a Česko – Sasko. Graf uvedený níže popisuje vývoj českých euroregionů v čase.

Graf 3.1: Vývoj euroregionů na území České republiky v čase

Zdroj: Euroregion Nisa, 2014; úprava vlastní

3.1.4 Euroregiony na území České republiky

Euroregion **Glacensis** spojuje spolupráci Polska a České republiky. Založen byl v roce 1996 v Hradci Králové, ale sídlí v Rychnově nad Kněžnou. Jeho rozloha je 8 000 km² a tvoří ho 65 obcí. V dnešní době je to euroregion s nejdelší společnou česko – polskou hranicí. Jak už bylo zmíněno výše, nejstarším euroregionem je **Niesse–Nisa–Nysa**, jehož spolupráce je navázána mezi Polskem, Německem a Českou republikou. Vznik se datuje do roku 1991 a dá se tak považovat za první euroregion v oblasti střední a východní Evropy. Euroregion Nisa byl založen s cílem podpory rozvoje těchto hraničních oblastí formou vzájemné přeshraniční spolupráce. Cílem je odstranění negativních vlivů hranic, zlepšení životního standardu obyvatel a rozvoj hospodářského potenciálu. Sídlem v České republice je město Liberec. Rozloha euroregionu je 13 000 km² a tvoří ho celkem 397 obcí. Dalším euroregionem česko-německé spolupráce je **Labe/Elbe**, který vznikl v roce 1992. Rozloha tohoto euroregionu je 5 500 km² a tvoří ho 96 obcí. České sídlo se nachází v Ústí nad Labem a působí jako

⁴⁰ Program PHARE byl původně určen pro Maďarsko a Polsko, ale postupně byla tato finanční pomoc umožněna všem kandidátským zemím.

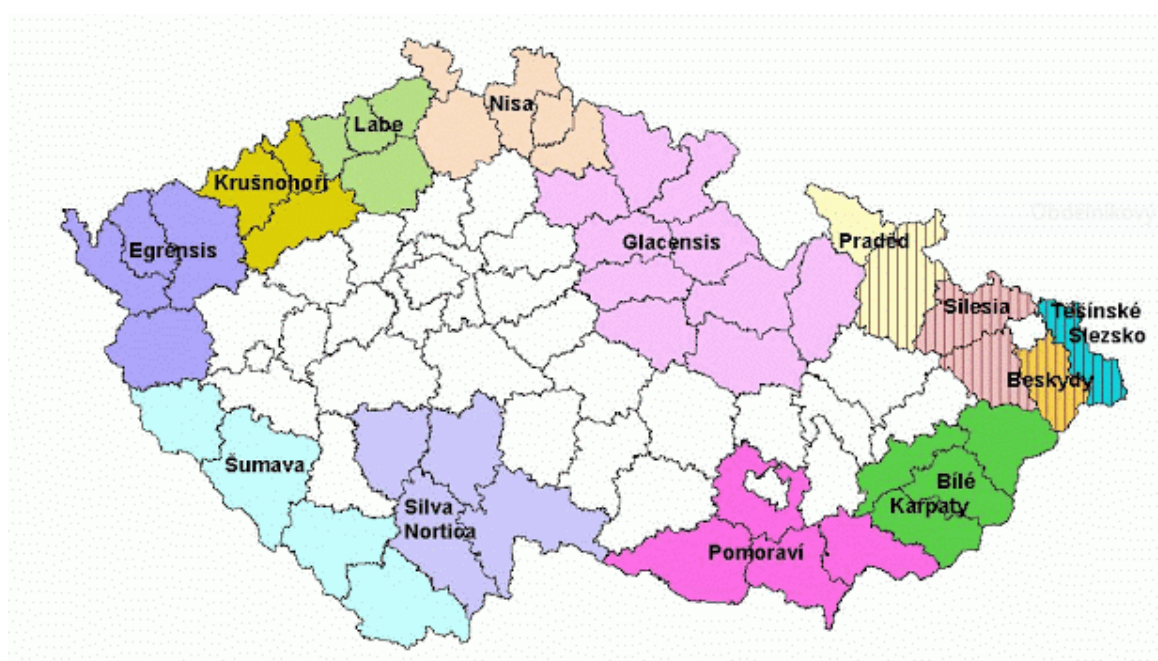
dobrovolné zájmové sdružení. Již od svého vzniku vytvářel euroregion Labe síť přeshraniční spolupráce, která se týkala všech oblastí regionálních a komunálních kompetencí. Euroregion Labe realizoval již 1000 projektů v celkové hodnotě 170 milionů EUR.⁴¹ Euroregion **Krušnohoří/Erzebirge** propojuje partnerskou pomoc mezi Českou republikou a Německem. Vznikl v roce 1992 a české sídlo se nachází v Mostě. Rozloha euroregionu je 5 000 km² a tvoří ho 72 obcí. Mezi členy euroregionu z Česka patří obce a organizace z okresů Most, Chomutov, Louny, Litoměřice a Teplice. Tyto okresy patří mezi nejvíce postižené těžkým průmyslem, a proto i cíle euroregionu Krušnohoří se zaměřují hlavně na ekologickou obnovu krušnohorské oblasti a zlepšování přírodních a životních podmínek. **Euroregio Egrensis**⁴² opět propojuje kooperaci mezi Německem a Českou republikou. Založen byl v roce 1993 a v České republice sídlí v Chebu. Rozlohou 18 000 km² se řadí mezi rozlehlejší euroregiony a tvoří ho 312 obcí. Již po roce 1989 byly vyjádřeny snahy o rychlou integraci oblastí trojmezí mezi Českou republikou, Saskem a Bavorskem. Jako jeden z mála euroregionů nenavazuje Egrensis na žádný historický územní útvar a od počátku jeho působení euroregion doprovázely problémy. Spolupráci od začátku omezovaly a znepříjemňovaly časté zásahy ze strany státní správy, které se týkaly vyjádření a zpochybnění kompetentnosti regionálních politiků. Cíle euroregionu se zaměřují na podporu tradičních řemesel, jako je sklářství, výroba porcelánu, lázeňství, cestovní ruch a sport. Jeden z nejdůležitějších cílů je obnova zdevastovaných lesů, které byly velmi poničeny emisemi oxidu uhličitého pocházejícího z českých továren. Na druhé straně hranice se nachází nechvalně proslulý koncentrační tábor Flossenburg, u nás najdeme tábory nucených prací Jáchymov a Horní Slavkov z dob komunismu. I tyto historické monumenty nám připomínají, jak je důležitá přeshraniční spolupráce. Trilaterální spolupráci Německa, Rakouska a České republiky představuje euroregion **Šumava/Bayerischen Wald/Muhlvierl**. Založen byl již v roce 1993 v Českém Krumlově, avšak sídlí v Klatovech. Celková plocha euroregionu je 16 000 km² a zapojuje 276 obcí. Region Šumava je specifickou oblastí, která má jedinečné přírodní, hospodářské a kulturní podmínky. Euroregion tvoří několik komisí pro různé obory, například pro cestovní ruch, kulturu, zemědělství, lesnictví či ekologii. Na české straně je hlavním cílem zachování a obnova Národního parku Šumava, který prošel náročnými zásahy v boji proti kůrovci. Významným společným projektem všech partnerů je mezinárodní projekt UNESCO zpracovaný pod vedením Ministerstva hospodářství ČR, bavorského ministerstva pro zemský rozvoj a otázky životního prostředí a Úřadu vlády Horního Rakouska "Trilaterální koncept

⁴¹ Euroregion Labe, 2008.

⁴² U tohoto jediného euroregionu se používá název Euroregio.

rozvoje Bayerischer Wald/Šumava/Mühlviertel". Euroregion **Silva Nortica** spojuje spolupráci mezi Rakouskem a Českou republikou. Vznikl v roce 2002 a sídlí v Jindřichově Hradci. Plocha euroregionu je 4 700 km² a počet členských obcí je 334. Zvláštní název Silva Nortica znamená Severní les a je historickým označením našeho území. Hlavním cílem euroregionu je rozvoj trvale udržitelného rozvoje, který se opírá o dobrou infrastrukturu, podporu zemědělství, lesnictví a rybolovu, ochranu životního prostředí a rozvoj cestovního ruchu. Důležitý společný projekt s názvem Mobilita bez hranic usiloval o zlepšení hospodářské spolupráce a dopravní dostupnosti mezi jižními Čechami a Waldviertelem.

Obrázek 3.1: Mapa euroregionů na území České republiky

Zdroj: Český statistický úřad, 2005; úprava vlastní

Euroregion **Pomoraví/Weinvierť/Zahorie** spojuje spolupráci Rakouska, Slovenska a České republiky. Založen byl v roce 1999 a sídlí v Brně. Plocha euroregionu je 14 300 km². Zajímavostí euroregionu je zřízení Mládežnického parlamentu, jehož cílem je diskuze mladých lidí o budoucnosti a vývoji euroregionu. Mladí lidé tak mají možnost navázat důležité kontakty s lidmi z jiných zemí. Cíle euroregionu jsou dány hlavně geografickou a zemědělskou povahou tohoto regionu a zaměřují se na rozvoj vinařství, zemědělství a vzájemnou kooperaci regionů v těchto oblastech. Spolupráci mezi Slovenskem a Českou republikou představuje pouze euroregion **Bílé Karpaty/Biele Karpaty**, který byl založen v roce 2000 se sídlem ve Zlíně. Rozloha euroregionu je 8 600 km². Euroregion se zaměřuje na řešení problémů, které s sebou přinesl vznik státní hranice mezi Českem a Slovenskem. Problémy vznikly v oblasti cestovního ruchu, dopravy, podnikání či zemědělství. Dalším

cílem je podpora místní kultury a tradic, které jsou v této oblasti velmi známé a dodržují se dodnes, dále rozvoj dopravní infrastruktury, lidských zdrojů či zemědělství. Euroregion pořádá semináře a konference a také se snaží podporovat vědu a výzkum. Euroregion **Beskydy/Beskidy** představuje spolupráci Slovenska, Polska a České republiky a založen byl v roce 1999. Sídli ve Frýdku-Místku a tvoří jej 133 obcí na rozloze 3 800 km². Euroregion je důležitý z tranzitního hlediska, prochází jím hlavní tahy spojující jižní, severní a východní Evropu. Cílem spolupráce je rozvoj a řešení problémů v dopravě a ekologických problémů, jelikož celý tento region je silně průmyslový s převahou těžkého průmyslu, a s tím souvisí značné znečištění životního prostředí. Mezi realizované projekty patří například Cykloturistický informační systém Euroregionu Beskydy, který měl podpořit cykloturistiku v této oblasti a informovat o již existujících cyklostezkách. Euroregion **Praděd/Pradzaid** opět spojuje kooperaci České republiky a Polska. Ačkoliv vznik se datuje do roku 1997, snahy o spolupráci mezi zmíněnými zeměmi započaly již v roce 1990. Byl založen v Jeseníku a dnes sídlí ve Vrbně pod Pradědem. Rozloha euroregionu je 4 000 km² a tvoří ho 106 obcí. Cílem tohoto euroregionu je ochrana životního prostředí, rozvoj hospodářství, turismu a dopravy. Polsko – Česká spolupráce funguje i na území euroregionu **Silesia**, který vznikl v roce 1998 v Opavě, kde sídlí dodnes. Rozloha 1 400 km² z něj dělá jeden z nejmenších euroregionů v České republice a tvoří jej 61 obcí. Tento euroregion patří mezi nejaktivnější euroregiony a za svou činnost obdržel několik mezinárodních ocenění. Podobná kultura, jazyky i společná historie jsou velmi dobré předpoklady pro intenzivní spolupráci. Toto území má navíc výhodu v podobě geografického prostředí bez překážek hor či řek.

Euroregion **Těšínské Slezsko/Slask Cieszynski** spojuje Českou a Polskou spolupráci. Vznikl v roce 1998, sídlí v Českém Těšíně a právě jemu se bude věnovat další část bakalářské práce.

3.2 Euroregion Těšínské Slezsko

Těšínsko patří mezi důležitá historická území. Již v 8. století toto území obývali Slované, což bylo dokázáno i historickými nálezy v oblasti Chotěbuze. Těšínsko dále bylo součástí Velkomoravské říše, načež se dostalo do područí Přemyslovců. Významný byl rok 1054, kdy toto území připadlo rodu Piastovců. Koncem 13. století bylo ustanoveno území Těšínského knížectví pod jejich vládou. V období husitských válek na Těšínsku silně zapůsobil vliv češtiny. V roce 1573 byl knížetem Václavem III. Adamem vydán kodex, podle kterého musely být veškeré úřední dokumenty překládány do češtiny, a to i u místních soudů.

Jmenovaný kníže také přestoupil k luteránství⁴³ a tento krok je v oblasti patrný na tomto území dodnes, většina věřících lidí se hlásí k evangelickému vyznání.⁴⁴ V historii ovšem tento krok znamenal odříznutí se od katolického zbytku Česka, a proto vliv češtiny, který byl vydobyt pro toto území, oslaboval a čeština je nahrazována více a více polštinou. Krátce zde sílil i vliv němčiny, ovšem to bylo ovlivněno sporem o připojení Haliče k Těšínsku, což se setkal s odporem místního obyvatelstva. Po smrti poslední piastovské kněžny Alžběty Lukrécie v roce 1653 se toto území stalo jako odumřelé léno majetkem Habsburků. V 19. století zde žilo velké množství Poláků, Čechů, Slováků, Němců i Židů. V roce 1848 se stala němčina vedle polštiny dalším úředním jazykem. Vliv Poláků v Rakousku – Uhersku sílil.⁴⁵ Na přelomu 19. a 20. století bylo Těšínsko ovlivněno industriální migrací. Česko – polské vztahy se začaly postupně zhoršovat a sílila rivalita a nesnášenlivost. Hranice českého obyvatelstva se posouvala více do českého vnitrozemí a polské obyvatelstvo tak opanovalo čím dál větší území. Po rozpadu Rakouska – Uherska se Poláci na území Těšínska prosazovali daleko aktivněji než Češi. Československo si území nárokovalo historicky a Polsko argumentovalo tím, že na území žila většina lidí, kteří se hlásili k polské národnosti. Polsko jednalo rychleji a celý region obsadilo. Na Těšínsko si dělali nároky také Němci, kteří odmítli uznat samostatnou Československou republiku a chtěli území přidružit k Rakousku. Česko – polské napětí se stupňovalo a výsledkem snahy o uklidnění byla dohoda, která přidělila většinu části Těšínska Polsku. To tak získalo košicko – bohumínskou železniční trať. Spory vyvrcholily okamžikem, kdy Těšínsko zahrnuli do svých voleb jako jeden z volebních okrsků. Tehdejší prezident Tomáš Garrigue Masaryk v návaznosti na tuto událost poslal na území Těšínska vojsko a započala tzv. Sedmidenní válka. Česká armáda byla početnější a silnější, ale útok byl zastaven podepsáním dohody, která obsahovala rozhodnutí o demarkační čáře, která přiřazovala každému státu určitý podíl území. Dohoda ovšem obsahovala i celkové rozdělení Těšínska, což bylo pro Československo nepřijatelné, neboť nechtělo ztratit své těžce nabyté území. Na jednání v Paříži Československo argumentovalo historickým právem, ekonomickou a dopravní důležitostí Těšínska pro Československo, Polsko argumentovalo národnostním složením. Spor byl ukončen v roce 1920. V meziválečném období docházelo k asimilaci obyvatelstva ve prospěch české národnosti. Počátkem roku 1938 vznikl na Těšínsku Svaz Poláků v Československu, který měl za požadavek rozsáhlou autonomii. V Polsku se rozvinula silná kampaň za připojení celého Těšínska k Polsku, která vyvrcholila

⁴³ Luteránství je protestantským křesťanským vyznáním, které vychází z odkazu protestantské reformace. Luteráni bývají často označováni jako evangelíci.

⁴⁴ Korbelářová, Žáček, 2008.

⁴⁵ Šefčík, 2001.

zabráním tohoto území. Pro místní Čechy a Němce nastalo období utlačování a šikany ze strany Poláků. Polština se stala jediným úředním jazykem a přibližně 30 000 Čechů a 5 000 Němců bylo nuceno odejít z tohoto území pryč. Toto období ovšem netrvalo dlouho, po porážce Polska Německem bylo Těšínsko zabráno Němci a připojeno k Německu. Po skončení druhé světové války znovu vzplanul boj Čechů a Poláků o toto území. V té době nastalo období bezvýsledných jednání, které vyřešil Sovětský svaz v roce 1947 podepsáním Smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci mezi Československem a Polskem. V souvislostech s tímto krokem byl zastaven odsun 6 000 polských okupantů. Podpis této smlouvy situaci zklidnil, avšak nevyřešil. Spor ukončila až smlouva z roku 1957 o vytyčení hranic mezi státy. Ačkoliv bylo na první pohled vše urovnáno, místní spory přetrvávaly dále.⁴⁶

Oblast Těšínského Slezska je výjimečná svou rozmanitostí a multietničností, což ho objektivně odlišuje od všech ostatních regionů. Dnes, díky své geografické poloze a styku několika národů se stalo místem, kde se setkávají lidé různých národností, vzájemně se ovlivňují různé kultury, které se sice odlišují jazyky, ale jsou spojeny společnými osudy. V roce 2004 Česká republika i Polsko vstoupili do Evropské unie a úspěšně se tak začala rozvíjet činnost Euroregionu Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński. Ačkoliv se může zdát, že vztahy Poláků a Čechů na tomto území jsou stále napjaté a staré rány a křivdy nejsou zdaleka zahojeny, ať z důvodu sporu o dvojjazyčné nápisy, či fungování polských škol, projekt Euroregionu Těšínské Slezsko může být příkladem skutečné školy evropské integrace ve společné Evropě.⁴⁷

3.2.1 Vývoj euroregionu Těšínské Slezsko

Již v letech 1989 a 1990 začala v Českém Těšíně jednání, jejichž hlavním bodem bylo obnovení vztahů mezi českými a polskými obcemi ležícími v příhraničních regionech a otevření česko – polských hranic. Tento rozvoj ovšem brzdil pomalý postup jednání mezi československými a polskými orgány, a proto pohraniční obce iniciovaly přenesení těžiště česko – polské spolupráce na regionální úroveň. Od počátku 90. let tak vzniklo v české i polské části Slezska sdružení měst a obcí, které mělo rozvíjet spolupráci s partnery na druhé straně hranice. Již v roce 1990 vzniklo v Polsku Sdružení měst a obcí Horního Slezska, kam byly zahrnuty i některé obce z české strany. Na to v roce 1992 navázalo Sdružení obcí severní Moravy a Slezska. Obě tato sdružení se v září roku 1999 sloučila a tím vzniklo Sdružení měst a obcí Horního Slezska a severní Moravy. Toto sdružení si kladlo za společný cíl vytvořit

⁴⁶ Korbelařová, Žáček, 2008.

⁴⁷ Muzeum Těšínska, 2008.

euromregion Slezsko, který měl vzniknout mezi roky 1995-1996. Z důvodu sladění představ a požadavků různých částí Slezska a nevyjasněním kompetencí však ke vzniku euromregionu nedošlo. I z toho důvodu se v druhé polovině 90. let česko – polská regionální spolupráce přenesla do menších, vazbami pevněji svázaných oblastí, přičemž jednou z těchto oblastí bylo i Těšínské Slezsko. Právě v tomto období se měnily politické a hospodářské podmínky a obě země začaly usilovat o vstup do Evropské unie. Zároveň vznikla možnost podpořit projekty finančními prostředky z Evropské unie a v roce 1998 byla spolupráce české a polské strany úspěšně zakončena vyhlášením euromregionu Těšínské Slezsko. Euromregion vznikl dne 22. dubna 1998 podpisem smlouvy o regionální spolupráci mezi **Regionálním sdružením pro česko – polskou spolupráci Těšínského Slezska** se sídlem v Českém Těšíně a **Stowarzyszeniem Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”** se sídlem v Cieszynie.

3.2.2 SWOT analýza Euromregionu Těšínské Slezsko

Mezi **silné stránky** tohoto euromregionu můžeme zařadit vynikající geografickou polohu. Euromregion leží v blízkosti jak Slovenska, tak i Polska a nachází se tak blízko jejich trhům. Procházejí tudy komunikace mezinárodního významu, například zmodernizovaný železniční koridor, který spojuje Prahu se Slovenskem a region s Polskem. V plánu je výstavba přeložky silnice vedoucí na Slovensko kolem Třince, která zvýší atraktivitu tohoto regionu pro investory. Výhodná je i blízkost velkých center, jako je Ostrava či Bialsko – Bialá. Euromregion Těšínské Slezsko má poměrně dlouhodobé zkušenosti s čerpáním evropských finančních prostředků. V regionu jsou poměrně nízké ceny pozemků i budov, což je výhodné pro budoucí investory. Atraktivitu regionu zvyšuje i přítomnost silných a prosperujících podniků, jako jsou Třinecké Železárny, či Walmark. Oblast je také zajímavá z hlediska přírodních památek. Beskydy jsou jedním z hlavních turistických center. Ojedinelými památkami jsou i pozůstatky důlní činnosti. Území euromregionu je krajinářsky atraktivní s možností rozvoje cestovního ruchu. Dále je zde dostatečný potenciál pracovní síly a blízkost vysokých škol, které se nacházejí v Karviné, Ostravě, Opavě, Bielsko–Bialé, Čadci a Žilině.

Slabé stránky regionu ovlivňují jeho další rozvoj. Mezi slabé stránky patří špatné dopravní značení a nedobrá kvalita silnic nižších. Ačkoliv je zde přítomnost mezinárodních komunikací, chybí zde hustá síť dálnic a rychlostních vnitrostátních silnic. Oblast je poměrně chladná a je zde vysoká hodnota srážek. Povrchové vody jsou znečištěné díky průmyslovým podnikům. Hodnota emisí je zde alarmující a to je také důvod migrace obyvatelstva do jiných regionů. V regionu se nachází mnoho zemědělských pozemků, mnohé však neobdělávané

z důvodu nezájmu mladší generace o zemědělskou činnost. Oblast je nedostatečně připravená pro získávání zájmu investorů, je zde slabší nabídka finančních služeb a také nedostatek kapitálu pro rozvoj podnikání. Technická infrastruktura, jako jsou čističky odpadních vod či kanalizace v některých oblastech zcela chybí. Lidský kapitál je nedostatečně vzdělaný, chybí zde jak vysokoškolští absolventi, tak i řemeslně vyučení lidé. Jazykové znalosti obyvatelstva jsou poměrně slabé. Oblast není dostatečně připravena na cestovní ruch, ubytovací zařízení neprocházejí modernizacemi a ztrácejí na konkurenceschopnosti. V regionu se koná poměrně málo sportovních a kulturních akcí. Nemalou nevýhodou tohoto regionu je také poměrně velká vzdálenost od hlavního města Prahy.

Příležitosti pro region je velké množství. Hlavní příležitostí je vstup České republiky a Polska do Evropské unie a s tím spojená možnost zisku finančních prostředků či dotací nejen z evropských peněz. V regionu je silná podpora malého a středního podnikání a také se zvyšuje poptávka po tradičních výrobcích pocházejících z tohoto regionu. Ačkoliv je jazyková vybavenost obyvatelstva poměrně slabá, mnoho lidí zde zná polský jazyk, což může být příležitost pro polské investory. Zájem zahraničních investorů o tuto oblast je také na vzestupu. Průmyslové zóny vytvořené v 90. letech se plní a přinášejí do regionu nové pracovní příležitosti. Cestovní ruch se bude moci rozvíjet, pokud ubytovací zařízení projdou modernizací a přizpůsobí své nabídky aktuální poptávce po odpočinku a wellness. Region může čerpat z bohatého přírodního a kulturního dědictví. Roste také zájem obyvatel o volnočasové aktivity, jako je cyklistika a s ní spojené cyklostezky, či agroturistika, která má v tomto regionu dobrou základnu. Lidé mají stále větší zájem o domácí turistiku, z čehož by tento region mohl těžit díky přítomnosti Beskyd.

Mezi **hrozby** lze zařadit možnost nedostavění důležitých silničních tahů, které by velmi ovlivnilo atraktivitu regionu. Po ekonomické restrukturalizaci se na trhu nezaměstnaných vyskytly skupiny osob, které jsou těžko zaměstnatelné, například horníci. Výskyt dvou silných podniků, jako jsou Třinecké železárny a Ostravsko-Karvinské doly, znamená ekonomickou závislost na situaci v těchto provozech. Další hrozbou by mohla být pokračující migrace obyvatelstva do jiných regionů. Zhoršení ekonomické situace a politická nestabilita České republiky by také ovlivnila další rozvoj regionu. Pokud se nezlepší znečišťování ovzduší, znamená to zvýšení rizika pro zdraví osob, které se v tomto případě přestěhují do regionů s menším znečištěním. Venkovská krajina ztrácí na svém charakteru díky nešetrným zásahům do jejího rázu. Globální oteplování může velmi vážně ohrozit fungování lyžařských středisek, kterých je v Beskydech velké množství. Velmi závažnou

hrozbou je tedy z výše popsaných důvodů, nízká atraktivita regionu, která se nebude zlepšovat bez dalších investic.

3.2.3 Struktura euroregionu Těšínské Slezsko

Euroregion je reprezentován na české straně Regionálním sdružením pro česko – polskou spolupráci Těšínského Slezska se sídlem v Českém Těšíně a na polské straně Sdružením rozvoje a regionální spolupráce „Olza“. Tato sdružení podporují přeshraniční spolupráci a také ideu evropské jednoty, ve snaze o rozvoj přátelských a vzájemně výhodných kontaktů mezi Českou republikou a Polskem. Každé Sdružení jedná podle práva státu, ve kterém je zaregistrováno. Euroregion nemá právní subjektivitu. Mezi hlavní úkoly a cíle patří:⁴⁸

- výměna zkušeností a informací při rozvoji regionu,
- výměna zkušeností a informací z oblasti trhu práce,
- spolupráce při územním plánování,
- řešení společných zájmů v oblasti dopravy, komunikací, spojů a bezpečnosti obyvatel,
- řešení společných problémů ekologie a životního prostředí,
- spolupráce v oblasti hospodářské a obchodní,
- rozvoj cestovního ruchu a turismu včetně rozvoje a dalšího zlepšení hraničního styku,
- akce na podporu rozvoje kultury, osvěty a sportu, zejména poskytování informací o jednotlivých aktivitách,
- kulturní výměna a péče o společné kulturní dědictví,
- vzájemná spolupráce záchranných a horských služeb na území Euroregionu,
- spolupráce mezi školami a mládeží na území Euroregionu.

Euroregion podporuje v rámci svých možností zájmy měst a obcí, sdružení, organizací i fyzických osob, které odpovídají rozvojovým cílům regionu. Dále také podporuje uzavírání mezinárodních smluv vedoucích ke spolupráci přesahující hranice. Hlavními orgány Euroregionu Těšínské Slezsko jsou **Rada Euroregionu** a **Sekretariát Euroregionu**.

Rada Euroregionu je jeho nejvyšším orgánem. Tvoří ji 8 členů delegovaných po čtyřech z každé strany a volí svého předsedu Rady a jeho zástupce při zachování principu střídání funkčních období mezi oběma stranami. Funkční období Rady Euroregionu odpovídá funkčnímu období orgánů delegujících stran. Řádná zasedání Rady jsou svolávána dvakrát ročně a mimořádné zasedání může být svoláno na základě požadavků dvou členů Rady.

⁴⁸ Smlouva o regionální spolupráci, 1998.

Zasedání Rady svolává druhý orgán, tedy Sekretariát Euroregionu. Mezi základní úkoly rady patří:⁴⁹

- schválení statutu Euroregionu,
- schvalování společných záměrů,
- schvalování zpráv o využívání finančních prostředků,
- rozhodování o podmínkách využívání společných finančních prostředků,
- jmenování členů Sekretariátu,
- zřizování pracovních skupin,
- delegování zástupců pro reprezentaci Euroregionu navenek.

Sekretariát Euroregionu je jeho výkonným orgánem a skládá se ze dvou sekretářů, kteří řídí úřad Sekretariátu, přičemž každý sekretář má svého zástupce. Úřad Sekretariátu zajišťuje administrativní činnost Euroregionu, přičemž činnost úřadu je vnitřní věcí každé ze stran. K úkolům Sekretariátu patří:⁵⁰

- prezentace Euroregionu navenek,
- svolávání zasedání Rady Euroregionu,
- příprava a předkládání návrhů usnesení Radě Euroregionu a příprava informačních materiálů pro shromáždění municipálních představitelů národních sdružení,
- realizace usnesení Rady Euroregionu,
- vedení úřadu Sekretariátu.

O financování euroregionu rozhoduje Rada Euroregionu a informace o finančním hospodaření jsou přístupné oběma stranám. Finanční prostředky jsou shromažďovány na samostatných účtech a jsou tvořeny:⁵¹

- příspěvky jednotlivých stran Euroregionu z jejich vlastních prostředků,
- dary,
- dotacemi,
- jinými finančními zdroji.

Členy pro česko – polskou spolupráci Těšínského Slezska jsou na české straně Euroregionu Svaz obcí okresu Karviná, Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci a Sdružení obcí Jablunkovska. Sekretariáty pro českou stranu Euroregionu mají sídlo v Třinci a Karviné. Územně patří do tohoto euroregionu celý okres Karviná, příhraniční oblast

⁴⁹ Smlouva o regionální spolupráci, 1998.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

okresu Frýdek-Místek a v Polsku území Slezského vojvodství. Celková rozloha euroregionu je 1400 km², z čehož 600km² připadá na českou část a 800 km² na část ležící v Polsku. Počet obyvatel je přibližně 630 000 obyvatel, z toho 360 000 bydlí v české části a zbývajících 270 000 v Polsku. Celkem je do společné kooperace zapojeno 60 obcí, z toho 16 polských a 44 českých.

3.2.4 Realizace projektů na území Těšínského Slezska

Česko – polská iniciativa využívala k realizaci projektů program PHARE CREDO. Tento program vznikl v roce 1996 a jeho cílem bylo podpořit projekty na hranici východ – východ, což se týkalo střední a východní Evropy a států bývalého SSSR. Program se zabýval podporou sousedských vztahů, sociální stabilitou či hospodářským vývojem. V rámci projektu Phare CREDO bylo na území euroregionu Těšínské Slezsko realizováno několik projektů, které uvádí tabulka 3.2.

Tabulka 3.1: Projekty realizované na území euroregionu Těšínské Slezsko z programu Phare Credo realizované v letech 1998 - 2000

Projekt	Popis Projektu	Realizace projektu	Rozpočet projektu
INGOREG 2000	Aktivizace agentur příhraničních informací	srpen 1998 – leden 2000	48 000 EUR
REGIOTOUR	Cyklistické trasy Euroregionem Těšínské Slezsko	srpen 1999 – srpen 2000	385 875 EUR
BESKYDOMAP	Turistické mapy česko – polsko – slovenského pohraničí	červen 1998 – srpen 2000	22 985 EUR
STRATEGIE	Rozvoj turistiky v oblasti Těrlické a Žermanické přehrady	srpen 1998 – červen 1999	14 120 EUR

Zdroj: Regionální informační servis, 2014; úprava vlastní

V roce 1999 program Phare CREDO ukončil svou činnost a byl nahrazen programem Phare CBC. Tento program si kladl za cíl podporu hospodářského rozvoje příhraničních regionů, posilování konkurenceschopnosti českých podniků, zvyšování životní úrovně obyvatel a prohlubování spolupráce mezi občany hraničních regionů.⁵² V rámci programu Phare CBC bylo v euroregionu Těšínského Slezska realizováno na 60 společných projektů.

⁵² Euroregion Glacensis, 2002.

Tabulka 3.2: Projekty realizované na území euroregionu Těšínské Slezsko z programu Phare CBC v letech 2001 - 2002

Projekt	Popis Projektu	Realizace projektu	Rozpočet projektu
INFOBUSINESS	Sběr, zpracování a šíření ekonomických a hospodářských informací v Euroregionu	srpen 2001 – únor 2002	7 527 EUR
IMAGE PROSPECT	Prezentační materiál Euroregionu	červenec 2001 – duben 2002	4 189 EUR
INTERTURISM	Společná strategie turismu v Moravskoslezských a Slezských Beskydech	červen 2001 – březen 2002	9 933 EUR
BORDER COSSING	Modelová studie překračování hranic v roce 2005	červen 2001 – březen 2002	11 250 EUR

Zdroj: Regionální informační servis, 2014; úprava vlastní

3.3 Socioekonomická analýza Euroregionu Těšínské Slezsko

Euroregion Těšínské Slezsko se rozkládá na rozloze 1400 km², na českou část připadá 600 km², což z něj činí nejmenší euroregion v České republice. Celkem zastřešuje spolupráci 60 obcí. Do spolupráce v rámci tohoto euroregionu je zahrnuto 44 českých obcí z okresu Karviná a Frýdek – Místek a 16 polských obcí.

Česká část euroregionu je hustě osídlena a převyšuje tak průměrnou hustotu osídlení Moravskoslezského kraje, který patří mezi nejlidnatější kraje České republiky. Českou část euroregionu Těšínské Slezsko obývá 360 000 obyvatel, což z něj dělá 5. nejlidnatější český euroregion. Polská část zahrnuje 270 000 obyvatel. Podíl městské populace je větší než v Moravskoslezském kraji. Nejvíce lidí žije v městech Bohumín, Karviná, Havířov, Třinec, Orlová a Český Těšín. V těchto městech žije 75 % obyvatel euroregionu. Velkou část populace patří do kategorie 65 a více let, euroregion tedy jako ostatní části České republiky stárne. Nepříznivým jevem je také migrace obyvatelstva, zejména mladých lidí a rodin, která je zapříčiněná slabou nabídkou pracovních míst a také špatným stavem ovzduší. Na území České republiky je polská národnost druhou nejpočetnější ve struktuře obyvatelstva po

slovenské národnosti, i když zaznamenala pokles. Polská národnost je velmi kompaktní, většina osob hlásící se k polské národnosti žije právě na území Těšínského Slezska.⁵³

Na území celého Moravskoslezského kraje dochází k útlumu průmyslu, a nejinek je tomu i v Těšínském Slezsku. Dalším negativním vlivem je doznívání světové ekonomické krize. Nezaměstnanost začala narůstat v 80. letech při útlumu těžkého průmyslu. V některých částech nezaměstnanost vyšplhala až na 19 %. Dnes patří k okresům s největší nezaměstnaností Karviná, kde nezaměstnanost sahá až k 16 %. Naopak Třinecko patří k oblastem s nejnižší nezaměstnaností (8 %).⁵⁴ Díky průmyslovým zónám, které se začaly v posledních letech budovat, se však situace začíná zlepšovat. Průmyslová zóna Baliny, která leží na Třinecku je dnes plně využita, další průmyslová zóna se buduje za Karvinou a v Českém Těšíně. Dnes již existuje průmyslová zóna v Třanovicích, Orlové a Tošanovicích.

Euroregion Těšínské Slezsko leží v blízkosti mnoha vysokých škol. V Opavě a Karvině se nachází Slezská Univerzita, v Ostravě pak Vysoká škola Báňská – Technická Univerzita, Vysoká škola podnikání a Ostravská Univerzita.

Zemědělství je v euroregionu Těšínské Slezsko silně zastoupeno, vyskytuje se zde chov prasat, ovcí a skotu, pěstují se obilniny a řepka. Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze euroregionu je přibližně 45 %. Lesnictví je zde díky hustým lesům také zastoupeno a těžba dřeva je jedna z nejproduktivnějších v České republice.

Dobrá strategická poloha euroregionu jej činí jedním z hlavních dopravních uzlů v České republice, jelikož ji spojuje s Polskem a Slovenskem. Na druhou stranu zde chybí kvalitní dálnice, která by ulehčila městům od kamionové dopravy. Šance pro euroregion je stavba obchvatů měst, která se plánuje do dalších let. Nejdůležitější komunikací je silnice I/II, která vede Opavou, Ostravou, Havířovem, Českým Těšínem, Třincem a pokračuje dále na Slovensko. Je to jediná komunikace, která vede z Jablunkovského průsmyku dále na Slovensko. Význam této silnice je dnes zdůrazněn provozem automobilky Hyundai, která ji hojně využívá. Silnice je dnes v katastrofálním stavu, avšak zanedlouho by měla začít stavba její přeložky. Výhodou regionu je relativní dostupnost letiště Leoše Janáčka, které se nachází v Mošnově. Další letiště, která jsou v blízkosti, leží v Katowicích a Žilině.

Euroregion Těšínské Slezsko patří, stejně jako celý Moravskoslezský kraj, k nejzatíženějším regionům, co se životního prostředí týče. Dá se říct, že v minulosti byly

⁵³ Český statistický úřad, 2012.

⁵⁴ Tamtéž.

poškozeny a narušeny všechny složky životního prostředí. Dnešními nejzávažnějšími problémy jsou staré ekologické zátěže, kontaminace půdy, znečištění ovzduší a následky těžby černého uhlí. Na druhou stranu, od roku 1990 dochází k postupnému zlepšování stavu životního prostředí, což je zapříčiněno poklesem průmyslové výroby a investicemi do životního prostředí.

Zdravotnictví je v euroregionu Těšínské Slezsko na velmi vysoké úrovni. Nachází se zde 484 zdravotnických zařízení a nemocnic. Největší nemocnice se nacházejí v Bohumíně, Třinci, Českém Těšíně, Havířově a Karviné. Známa je Poliklinika Třinec Podlesí, která se specializuje na problémy kardiovaskulárního systému a patří mezi špičku jak v České republice, tak i v Evropě. Pro své kvalitní služby je známé i Sanatorium v Jablunkově a lázně Darkov, do kterých míří návštěvníci i z arabského světa, léčí se tu problémy pohybového ústrojí a neurologické nemoci.

Těšínské Slezsko je známé pro své turistické atraktivity, mezi ně patří Kostel Božího těla v Gutech, Kotulova dřevěnka v Havířově, Zámek Fryštát v Karviné, Lázně Darkov v Karviné, Vodní nádrže v Těrlicku a Žermanicích, Prales Mionší, Skierály Bukovec a Mosty u Jablunkova, Archeopark Chotěbuz, který dokládá přítomnost Slovanů na tomto území již v 8.století. Dalším turistickým lákadlem této oblasti je Rozhledna Čantoryje, Trojmezí na Hřčavě, golfové hřiště v Ropici, nebo Javorový vrch u Třince, který je centrem paraglidingu. Většina turistických atrakcí je dobře dostupná automobilem i jinými typy dopravy.⁵⁵

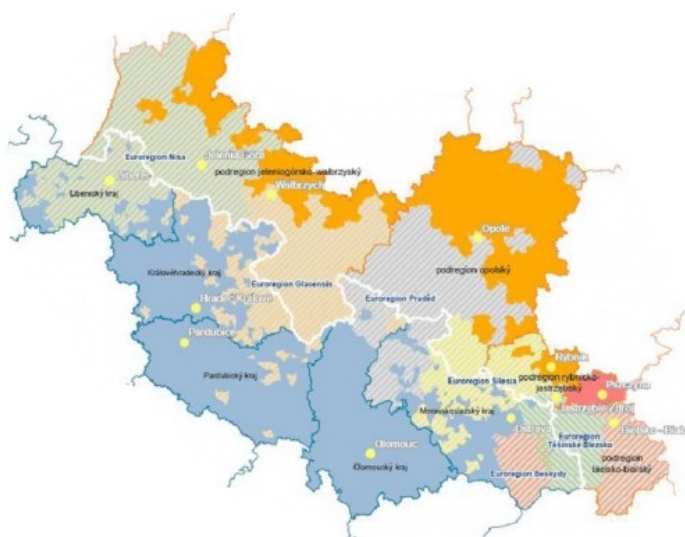
3.4 Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013

Tento operační program volně navazoval na úspěšný Program Iniciativy Společenství Interreg IIIA Česká republika – Polsko v období 2004 – 2006. Patřil mezi operační programy s největším objemem finančních prostředků a s největším podporovaným územím. Operační programy přeshraniční spolupráce zapadají do **Cíle Evropské územní spolupráce**, společně s operačními programy nadnárodní a meziregionální spolupráce. Kromě Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko zde patří i Operační programy Česká republika – Slovensko, Česká republika – Rakousko, Česká republika – Bavorsko a Česká republika – Sasko. Mezi prioritní osy Operačního programu Česká republika – Polsko patřilo posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik, dále pak zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu a podpora spolupráce

⁵⁵ Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci, 2010.

Od dubna 2012 pokračuje intenzivní příprava nového programu přeshraniční spolupráce na období 2014 – 2020. Přípravu zastřešuje Řídící orgán (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR) a Národní orgán. V současné době je zpracováván návrh Programu, probíhá hodnocení ex-ante a strategické hodnocení vlivů na životní prostředí. Nový program připravuje bilaterální pracovní skupina Task Force, jejímiž členy jsou zástupci českých a polských regionálních institucí (5 krajů a 3 vojvodství), euroregionů a Řídícího a Národního orgánu.

Obrázek 3.2: Mapa podporovaného území Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2007 – 2013

⁵⁶ Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2014.

3.4.1 Prioritní osy Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013

Tento operační program se řídil čtyřmi prvotními osami. První prioritní osa se zabývala posilováním dostupnosti, ochranou životního prostředí a prevencí rizik. Druhá prioritní osa se věnovala zlepšením podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a rozvojem cestovního ruchu. Třetí osa byla zaměřena na podporu spolupráce místních společenství a čtvrtá osa řeší technickou pomoc. **Prioritní osa I. Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik** si kladla za hlavní cíl zlepšení atraktivity česko – polského příhraničí. Přispívala ke zvýšení atraktivity příhraničního území pro jeho obyvatele, zahraniční i místní investory a také pro návštěvníky. Snažila se posilovat přeshraniční komunikační vazby a přispívala k rozvoji ekonomických a sociálních vazeb v pohraničí. Specifické cíle této osy byly zlepšení stavu infrastruktury a celkové dopravní obslužnosti v této oblasti, zlepšení stavu a kvality životního prostředí a zlepšení celkové bezpečnosti v česko – polském pohraničí. Podpora byla poskytována obzvláště aktivitám zaměřeným na modernizaci a rozvoj celkové infrastruktury příhraniční oblasti. Zaměření podpory bylo na projekty přeshraničního charakteru, jejichž cílem bylo posilování dopravní dostupnosti tohoto území modernizací a rozvojem infrastruktury regionálního a místního významu. Dále byly realizovány projekty spojené s rekonstrukcemi a modernizací místních komunikací, především v odlehlých, horských a těžce dostupných oblastech. Mezi prioritní patřily mimo jiné i projekty spojené s modernizací železnice, železničních přejezdů a zabezpečením celé železniční sítě. V rámci této první prioritní osy byly uskutečněny projekty, které přispívaly ke zlepšení stavu dopravní obslužnosti nebo byly zaměřeny na stavbu integrovaných dopravních systémů, které podporují rozvoj cestovního ruchu. V důsledku realizovaných projektů došlo ke zlepšení sociální a ekonomické situace příhraničního území a k celkovému oživení rozvoje této oblasti.⁵⁷

Po vstupu obou zemí do Schengenského prostoru se změnila funkce hraničních přechodů, přičemž z některých se staly prostory využívané podnikateli a některé zůstávají stále opuštěné a jsou tak nevyužité. Proto byla poskytnuta pomoc projektům, které byly spojeny s adaptací hraničních přechodů pro nové potřeby. Dále v rámci této prioritní osy získaly podporu projekty, které se týkaly modernizace infrastruktury životního prostředí. Obzvláště byly realizovány projekty přeshraniční spolupráce v oblasti hospodaření a nakládání s odpady, třídění odpadů, zásobování vodou, energiemi a zajištění odpovídající

⁵⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

kvality ovzduší a aktivity protipovodňové ochrany. Další prioritou této osy je zachování hodnotné krajiny a kvalitní péče o přírodu, a proto byly podporovány projekty, které zajišťovaly zachování biodiverzity území, podporovaly vodní ekosystémy a předcházely environmentálním a technologickým rizikům. Cílem této prioritní osy bylo také přispět projektům zabývajících se odstraněním následků přírodních katastrof, jejich prevenci a likvidaci již vniklých ekologických zátěží. V neposlední řadě byly v rámci první prioritní osy realizovány projekty, které rozšiřovaly činnost zdravotnické a záchranné služby. Podporováno bylo vytvoření integrovaného záchranného systému v příhraniční oblasti. Jako vhodné žadatele byly vyhodnoceny územní samosprávné celky na všech úrovních, organizace zřizované státem či obcemi, nestátní neziskové organizace, hospodářské komory, vysoké školy či jiné vzdělávací subjekty, jiné subjekty neziskového charakteru či euroregiony.⁵⁸

Prioritní osa II. Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu si kladla za cíl zvýšení konkurenceschopnosti podniků v česko – polském pohraničí, dále rozšíření nabídky cestovního ruchu a zvyšování znalostí a dovedností obyvatel v tomto regionu. Cílem bylo zvýšení konkurenceschopnosti malého a středního podnikání (MSP) a navazování trvalé a udržitelné přeshraniční spolupráce. Podpora se zakládala na spolupráci institucí podporujících malé a střední podnikání, například hospodářských komor, svazů podnikatelů a podobně. Podporované aktivity také měly zlepšit přístup k internetu a informačním sítím. Projekty byly dále zaměřeny na vytvoření kontaktů s partnery na opačné straně hranice, například pořádáním veletrhů, kongresů, výstav či výměnou zkušeností. Posilování MSP znamenalo také rozvíjení inovačního potenciálu. V rámci této intervence byla pomoc cílena na spolupráci v oblasti výzkumu, inovací, vývoje a rozvoje v oblasti technologií a know-how podporujících MSP. V rámci této prioritní osy byla podporována tvorba vazeb mezi podniky, vysokými školami, středními školami a výzkumnými pracovišti. Při skutečnosti, že situace zaměstnanosti na obou stranách hranice není příznivá, bylo nutné navrhovat systémová řešení přispívající k tvorbě nových pracovních míst a zmírnění problémů vyskytujících se na trhu práce. Velmi silně bylo napomáháno aktivitám v oblasti rovnosti pohlaví a zabránění diskriminace. Dále byly také podporovány aktivity rozvoje spolupráce ve vzdělávání a přípravy na zaměstnání či realizaci celoživotního vzdělávání. Mezi prioritní patřily projekty, které se zaměřovaly na zvyšování jazykových znalostí obyvatelstva či na rekvalifikace nezaměstnaných.

⁵⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

Prioritní osa byla rovněž zaměřena na rozvoj cestovního ruchu v oblasti česko – polského pohraničí a také na podporu venkovské turistiky. Tato pomoc je dodnes velmi významná, jelikož je spojena se vznikem drobných, malých a středních podniků, což znamená vznik nových pracovních míst pro danou oblast. Realizovány byly také projekty, které byly zaměřeny na ochranu a obnovu stávajícího kulturního dědictví či přírodního bohatství. V centru zájmu se nacházely i projekty, které se týkaly turistické infrastruktury, například rozvoj turistických tras, cyklostezek či hipposteze. Osa II. cílila i projekty spojené s propagací přírodních hodnot a kulturního dědictví regionu. Mezi žadatele, kteří mohli realizovat své projekty z této osy, patřily územní samosprávné celky na všech úrovních, organizace zřizované nebo založené státem, krajem či obcemi, nestátní neziskové organizace, hospodářské komory, vysoké školy, jiné vzdělávací či výzkumné instituce, jiné subjekty neziskového charakteru či euroregiony.

Prioritní osa III. Podpora spolupráce místních společenství se zaměřovala na kvalitu života místních obyvatel, prohlubování jejich identifikace se zdejším prostředím a podporu přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů. Dále rozvíjela společenské, kulturní a volnočasové aktivity či spolupráci orgánů veřejné správy. Cíle této prioritní osy byly posilování přeshraničních vazeb institucí poskytujících veřejné služby, posilování přeshraničních mezilidských vztahů či stimulace rozvoje místních společenství prostřednictvím podpory aktivit lokálních aktérů. Součástí podpory v rámci této osy bylo vytváření sítí spolupracujících územních samospráv a jimi zřízenými subjekty poskytujících veřejné služby. Velký důraz byl kladen na přeshraniční spolupráci škol, zejména na výměnu studentů a pedagogických pracovníků, dále na výměnu zkušeností v oblasti zpracování vzdělávacích programů či pořádání sympózií a konferencí. Podpora byla zaměřena také na realizaci projektů zaměřených na modernizaci škol a ostatních vzdělávacích institucí. V rámci této osy byly realizovány také projekty, jejichž výsledkem bylo navázání úzké a udržitelné spolupráce společností žijících v příhraničních oblastech. Tento způsob kooperace vytváří síť spolupráce v rámci česko – polského příhraničního území a také posiluje ekonomicko – sociální rozvoj celého území. Prioritní osa se zaměřovala také na realizaci projektů, které byly zaměřeny na rozvoj kulturních, volnočasových a společenských aktivit místních komunit, které ležely na obou stranách hranice. Dalším zaměřením osy byla pomoc zaměřená na spolupráci zájmových a mládežnických organizací či na výměnu mládeže. Globálním cílem osy bylo přispění k prohloubení vztahů mezi společenstvími na obou stranách hranice.⁵⁹

⁵⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

Prioritní osa IV. Technická pomoc Podpora efektivní realizace Programu je podmínkou pro dosažení ostatních prioritních os Programu prostřednictvím zajištění kvalitního řízení, implementace a využití prostředků z ERDF. Specifickým cílem této prioritní osy je zajištění úspěšného řízení a implementace operačního programu a informačních aktivit, které se ho týkaly. Prioritní osa byla zaměřena k přípravě a hodnocení projektů, zpracování posudků, podkladů, hodnocení, přípravě programových dokumentů, technické dokumentace a ostatních dokumentů, které byly nezbytné pro tento operační program. Zvláštní pozornost byla věnována absorpční kapacitě na straně žadatelů. Realizovány byly projekty, které se zaměřovaly na propagaci Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko a šíření informací o tomto programu. Nedílnou součástí prioritní osy byly také informační aktivity v oblasti řízení, hodnocení a monitorování operačního programu. V rámci této prioritní osy byla pořádána školení, konference, semináře zaměřené na zvýšení informovanosti o programu a cílech s ním spojených.⁶⁰

⁶⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

4 Realizace projektu přeshraniční spolupráce v euroregionu Těšínské Slezsko

Poslední kapitola se bude blíže zabývat Operačním programem Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013. Konkrétně bude zaměřena na jeho charakteristiku, prioritní osy operačního programu a SWOT analýzu území, které je z tohoto operačního programu podporováno. Dále bude charakterizováno město Český Těšín, jakožto místo realizace vybraného projektu. V poslední části této kapitoly budou přiblíženy projekty SportPark a SportMost, které byly realizované na území Českého Těšína a Těšína, na jehož financování se podílelo jak město, tak i Evropský fond pro regionální rozvoj.

4.1 Charakteristika území podporovaného Operačním programem Česká republika – Polsko 2007 – 2013

Délka státní hranice České republiky a Polské republiky je 796 km, což je 22,7 % celkové polské hranice a 33 % hranice české. Rozloha celého pohraničí je 47 097 km², z toho česká příhraniční oblast činí 23 135 km², což je 29,2 % rozlohy České republiky. Polská část pohraničního území je 23 962 km².⁶¹

V česko – polské příhraniční oblasti žije přibližně 7,2 milionů obyvatel, na českém území to je 3,4 milionů obyvatel, což činí jednu třetinu celkového počtu obyvatel České republiky. Polské pohraniční území je obýváno 3,8 miliony obyvatel, což představuje přibližně 9,9 % obyvatel Polska. V demografické struktuře pohraničí je patrný fakt růstu podílu starších obyvatel, kteří se nacházejí v ekonomicky poproduktivním věku. Hustota obyvatelstva v česko – polském pohraničí dosahuje výše 150 obyvatel/km² a je tak výraznější než je průměr Evropské unie (114 obyvatel/km²). Hustota obyvatel na české straně pohraničí dosahuje 146 osob/km². Moravskoslezský kraj, který patří do tohoto pohraničí má průměrnou hustotu obyvatelstva 227 osob/km², což z něj činí nejlidnatější kraj v rámci České republiky. Polská strana pohraničí má také poměrně vysokou hustotu zalidnění, která je ve výši 157 obyvatel/km², přičemž průměrná hustota zalidnění Polska činí 122 obyvatel/km². Česko – polská oblast při hranicích je charakteristická rozdrobenou sídelní strukturou s vysokým počtem obcí na české i polské straně. Tato hustá sídelní struktura malých a středních obcí však nevytváří vhodné podmínky pro rozvoj silných center rozvoje. I přesto, že je většina území euroregionu hustě osídlena, existují zde také místa, převážně v horských oblastech, která jsou řídce osídlená. Největším městem podporovaného území je Ostrava, Olomouc,

⁶¹ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

Hradec – Králové, Pardubice a Liberec na české straně a Bielsko–Bialá, Jasrzebie Zdrój, Rybik, Opole a Jelenia Góra na straně polské.⁶²

V rámci posledních desetiletí klesl počet pracovních míst na celém území tohoto pohraničí. Největší pokles byl zaznamenán v těžkém a těžebním průmyslu. Růst nezaměstnanosti je také spojen s poklesem lehkého, zemědělského, potravinářského, elektrotechnického a zpracovatelského průmyslu. Nárůst nezaměstnanosti byl zaznamenán ve větší míře především na polské straně pohraničí. Zde byla na území 9 okresů zaznamenána vysoká míra nezaměstnanosti, která převyšovala 30 %. Na české straně byla nezaměstnanost přes 20 % zaznamenána pouze v jednom okrese. Průměrná nezaměstnanost na českém území dnes dosahuje 7 % a v Polsku 10 %.⁶³ Negativní vliv má také nárůst dlouhodobě nezaměstnaných, kteří jsou bez práce déle než jeden rok. Nezaměstnanost v tomto území nejvíce postihuje mladé lidi do 24 let, dále pak osoby v předdůchodovém věku. Z důvodu vysoké nezaměstnanosti a nízké šance najít pracovní místo mnoho lidí odchází do vnitrozemí nebo zahraničí. Větší míra pracovní migrace byla zaznamenána na polském území.

Struktura regionální ekonomiky v česko – polském pohraničí je velmi diferencovaná. Na jednu stranu lze na tomto území najít velké podniky se strategickým významem, tradiční podniky zaměřené na těžký průmysl, které prošly v posledních desetiletích významnou restrukturalizací, ale zastoupení zde má i lehký průmysl v podobě textilních podniků, strojírenské výroby, sklářského a keramického průmyslu, farmaceutického průmyslu, elektrotechniky a stavebnictví. V oblasti se navíc zvyšuje podíl služeb na tvorbě hrubého domácího produktu. Typická je pro toto území zemědělská výroba, i přesto, že ze zemědělství odešlo větší množství pracovníků. Po restrukturalizaci, transformaci a privatizaci české ekonomiky na začátku 90. let v této oblasti vznikla široká a rozmanitá struktura malého a středního podnikání. To dnes hraje důležitou roli při tvorbě pracovních příležitostí a působí jako faktor ekonomického rozvoje. Podíl malého a středního podnikání je jak v české tak i v polské oblasti značně vysoký. Právě tyto podniky absorbovaly velkou část produktivního obyvatelstva, která přišla o práci z důvodu transformace ekonomiky.

Úroveň vzdělávání se v česko – polském pohraničí postupně zlepšuje. Patrné je to u mladé generace. V celé oblasti je výrazný strukturální nesoulad mezi poptávkou trhu práce a učebními i studijními obory. Poptávka je především po lidech s technickým vzděláním na všech úrovních, jelikož studenti preferují humanitně zaměřené obory. Podniky si jsou vědomy

⁶² Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

⁶³ Eurostat, 2014.

nedostatku kvalitních technicky zaměřených pracovníků, a proto si své budoucí zaměstnance začínají vychovávat samy. Příkladem může být kooperace Třineckých Železáren a místní Střední školou Třineckých Železáren. Podnik odměňuje stipendiem nejlepší studenty a ti následně po dokončení studia mají zajištěné místo ve svém oboru právě v tomto podniku. Česko – polské území se nachází ve středu Evropy, a proto je charakteristické značně hustým systémem komunikací. Kvalitní a kapacitní spojení může umožnit další rozvoj pohraničního území a ovlivnit tak jeho možnosti do budoucna. Silniční síť neodpovídá současným požadavkům. Stávající silnice zaznamenávají zhoršující se technický stav a je překročena jejich kapacita. Více než 60 % celkové mezinárodní přepravy se v tomto pohraničí realizuje po silnicích, což má velmi neblahý vliv na životní prostředí. Železniční síť je v této oblasti hustá, ale její technický stav je zanedbaný. V poslední době však probíhá postupná modernizace tratí, která zvýší význam železnice, zajistí větší bezpečnost a dopravní dostupnost celého území.⁶⁴

Ačkoli je oblast bohatá na přírodní atraktivity a druhovou rozmanitost, v průmyslových oblastech a aglomeracích je životní prostředí značně poznamenáno lidskou činností. Od roku 1990 se ovšem životní prostředí výrazně zlepšilo, především vlivem poklesu tradiční hutní výroby a těžby a také díky investicím a restrukturalizaci produkce průmyslových odvětví. Rozsáhlá část území patří do chráněných přírodních území. Problémem, který stále přetrvává ve všech regionech, obzvláště pak těch venkovských, je nedostatečná síť kanalizací a čistíren odpadních vod, což působí na znečištění vodních toků. Velkou hrozbou je míra znečištění ovzduší. Jak již bylo řečeno, od roku 1990 se míra znečištění zlepšila, ale stále výrazně převyšuje průměr Evropské unie. Velkým problémem se v poslední době stává lokální nárůst znečištění ovzduší oxidy dusíku, oxidem uhelnatým a prachem, který činí lidem zdravotní problémy především v zimním období. Tyto látky jsou nejvíce zaznamenávány ve velkých městech z důvodu rostoucí intenzity dopravy. Dobrou zprávou pro životní prostředí je celkový pokles produkce odpadů. Dochází totiž k navýšení recyklace odpadů, hlavně v městských oblastech. Na venkově není recyklace zatím častým jevem, obyvatelé odpady často spalují, což také velmi přispívá k znečištění ovzduší. Výzkum a vývoj v oblasti zlepšení prevence a ochrany životního prostředí má růstový potenciál, který ovšem není plně využíván. V ochraně životního prostředí je důležité environmentální vzdělávání a osvěta.

⁶⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.

Celá pohraniční oblast je bohatá na přírodní, krajinné a kulturní památky, které tvoří příznivé prostředí pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace. Hlavní atraktivitou je rozmanitost a rozsah přírodních zajímavostí a kulturní a historické dědictví propojené s živými tradicemi a kulturou. Turisticky zajímavá a cenná jsou horská území Krkonoš, Jeseníků a Beskyd, která poskytují dobré podmínky pro rozvoj zimních sportů a turistiky na obou stranách hranice. Pohraničí disponuje rovněž přírodním bohatstvím, například minerálními surovinami a léčivými vodami, které jsou základem pro rozvoj lázeňství. Mezi centra lázeňství v Česko – polském pohraničí patří Karlova Studánka, Lázně Darkov, Libverda, Kunratice, Polanica, Jeseník, Szczawno Zdrój a Ladek Zdrój. Celý region má hlubokou kulturní a historickou tradici, což také značně ovlivňuje jeho atraktivitu. Mezi nejzajímavější památky patří hrady, zámky, historická centra měst a poutní místa. Oblast je známá svou rozmanitostí a rozsahem přírodních atraktivit a to vytváří dobrý základ pro rozvoj venkovské turistiky. V příhraniční oblasti se pořádají kulturní a společenské akce mezinárodního významu, například filmové, hudební a divadelní festivaly a přehlídky. Ačkoliv je oblast plná atraktivit, potenciál cestovního ruchu není dostatečně využíván. Schází zde kvalitní společná propagace historického, přírodního a kulturního potenciálu, obzvláště v polské části oblasti. Chybí základní obecní infrastruktura, je zde špatný stav památek a nedostatečná úroveň poskytovaných služeb.

4.2 SWOT analýza území podporovaného Operačním programem Česká republika – Polsko 2007 – 2013

Mezi **silné stránky** Česko – polského pohraničí lze zařadit hustou síť komunikací nižších tříd, které se nacházejí na obou stranách hranice. Silnou stránkou Česko – polského pohraničí je také velké množství živnostníků a drobných podnikatelů, kteří zaměstnávají většinu místního obyvatelstva. Postupně se zlepšuje také kvalita životního prostředí, která byla ještě nedávno v katastrofálním stavu. Se zlepšením životního prostředí také souvisí pokles produkce odpadu a narůstá množství lidí, kteří třídí odpad. Životnímu prostředí také prospívá pokles chemizace v zemědělství. Významné je různorodé přírodní prostředí s velkým počtem chráněných území, turistických lákadel a historických památek. Pohraničí nabízí velké množství divadel, kin, galerií a muzeí. Pořádají se zde festivaly či akce, které jsou mezinárodně známé, například festival Kino na hranici, konající se v Českém Těšíně a Těšíně již 14. let. Výhodou je také dostupnost hor, které jsou vhodné jak pro letní tak i zimní sporty. V pohraničí je silná tradice společenských, kulturních a volnočasových aktivit.

V oblasti lze sledovat také **slabé stránky**. Mezi ně můžeme zařadit například přetížení komunikací dopravou a celkový špatný technický stav těchto komunikací. Dopravní dostupnost některých periferních horských oblastí je opravdu špatná a tento fakt brzdí rozvoj celého regionu. Doprava a integrované dopravní systémy zažívají pomalý rozvoj. Vodní toky bývají znečišťovány průmyslovými podniky. V některých částech této oblasti můžeme pozorovat nadměrnou emisi znečišťujících látek. Oblast sužuje migrace obyvatel v produktivním věku a vysoká nezaměstnanost, způsobená jak transformací ekonomiky v 90. letech, tak i hospodářskou krizí po roce 2008. Navíc je v této oblasti záporný přírůstek, tedy úbytek obyvatelstva. Spolupráce mezi podnikateli, vzdělávacími, výzkumnými a inovačními centry je zde také nedostatečná. Se vzděláváním souvisí nevhodná struktura učebních i studijních oborů. Vzdělávací trh nereflektuje aktuální požadavky pracovního trhu. S tím souvisí chybějící, dobře kvalifikovaná pracovní síla v technických oborech. Obyvatelstvo v pohraničí je špatně jazykově vybaveno. Ačkoliv je oblast plná turistických atrakcí a lákadel, je zde celkově nízká kvalita a rozsah služeb cestovního ruchu a jeho celoroční nabídka produktů a služeb je také nedostatečná. Na území lze najít velké množství kulturních a historických památek, bohužel některé jsou ve špatném stavu. Cestovní ruch není dobře a dostatečně propagován.

Mezi hlavní **příležitosti** česko – polské pohraniční oblasti je vstup obou zemí do Evropské unie. Otevřelo se mnoho možností pro rozvoj regionu, mimo jiné možnost zisku finančních prostředků z evropských fondů. Příležitost pro tento region je zlepšení technického stavu a stavba nových komunikací a dálnic, které zvýší dopravní dostupnost této oblasti. V průmyslu se očekává zavádění nových, environmentálně šetrných technologií, které budou chránit a zlepšovat stav životního prostředí. S tím souvisí i celkové snížení emisí škodlivých látek v ovzduší. Efektivní nakládání s odpady a jejich správné třídění je také velkou příležitostí. Mezi příležitostmi pro podnikatele patří podpora podnikatelského prostředí, které bude posilovat rozvoj malého a středního podnikání. Dále zde patří i přeshraniční spolupráce mezi českými a polskými podnikateli, intenzifikace přeshraničních vztahů a kooperace podnikatelů na vnějších trzích. Obrovskou příležitostí je pak využití bohatého přírodního, kulturního a historického dědictví. S tím souvisí rozvoj nabídky produktů a služeb cestovního ruchu a tvorba nových pracovních míst v tomto odvětví. Další příležitostí je přizpůsobení systému učebního i studijního vzdělávání požadavkům trhu a snaha o větší jazykovou vzdělanost místního obyvatelstva. Rozvoj společnosti podporou přeshraniční spolupráce a obnova místních tradic je také velkou příležitostí pro tento region.

Hrozby je v této oblasti velké množství a měla by zde být snaha o jejich eliminaci. Patří mezi ně možné nevyužití evropských finančních prostředků, které mohou zajistit rozvoj této oblasti. Hrozbou je také zhoršující se kvalita a technický stav místních komunikací. Narůstá také počet neblahých zásahů člověka do přírody. Celá oblast může ztrácet atraktivitu pro obyvatele i podnikatele. Hrozbou může být také změna na politické scéně obou států, další hospodářské krize a pokles veřejných a soukromých investic v regionu. Rovněž devastace přírodních, kulturních a historických atraktivit je velkou hrozbou, jelikož by byl ohrožen rozvoj cestovního ruchu. Ekonomické ohrožení pro rozvoj regionu představuje nedostatečné propojení vzdělávacích oborů s potřebami trhu práce, které by vedlo k nárůstu nezaměstnanosti. S tím souvisí i přetrvávající nedostatečná znalost cizích jazyků. Rozšíření sociální deviace a rozvoj sociálně – patologických jevů by také mohlo narušit celkový rozvoj této oblasti, podobně jako etnická nesnášenlivost a sociální vyloučení některých skupin obyvatelstva. Neposlední hrozbou je i další odchod produktivního obyvatelstva z oblasti a s tím související celkový pokles populace a stárnutí obyvatelstva.

4.3 Charakteristika Českého Těšína

Město Český Těšín leží na východě České republiky, ve Slezsku, při hranici s Polskou republikou. Patří mezi třetí nejvýchodnější město České republiky. Leží na levém břehu řeky Olše, která zároveň tvoří hranici mezi Českou republikou a Polskem. Rozloha města je přibližně 3 300 ha a žije zde 25 000 obyvatel, z čehož je značná část polské národnosti. Český Těšín patří k nejfrekventovanějším hraničním přechodům. Je to město kultury, historie a dnes se zde pořádají festivaly či přehlídky, které mají mezinárodní věhlas.

4.3.1 Obecná charakteristika a historie města Český Těšín

Český Těšín tvoří přirozené centrum Těšínského Slezska, které je nejvýchodnějším regionem v České republice a které leží na hranici s Polskou republikou, konkrétně se Slezským a Opolským vojvodstvím. Příhraniční charakter tohoto regionu poskytuje zejména po vstupu do Evropské unie v roce 2004 a do Schengenského prostoru možnosti efektivní spolupráce v oblasti infrastruktury, průmyslu, ochrany životního prostředí, kulturní a vzdělávací činnosti a v oblasti cestovního ruchu. Město Český Těšín se díky své výhodné poloze na křižovatce obchodních cest stalo správním a obchodním centrem tohoto regionu. Velmi výhodnou polohu mělo město v období Československa, avšak ta poklesla po sametové revoluci, která proběhla v roce 1989. Nicméně strategická poloha euroregionu Těšínského Slezska, která je uprostřed střední Evropy dává velice dobré předpoklady k rozvoji

eurometropolitní regionu v rámci Evropské unie. První písemná zmínka o městě Těšíně pochází v roce 1115 z buly papeže Hadriána IV. Hrad Těšín v té době stál na křižovatce obchodních cest a z podhradí postupně vznikalo město, které získalo v roce 1290 městská práva. Až do roku 1693 zde vládli Piastovci a od 17. století až do roku 1918 patřilo knížectví Habsburkům. Za jejich vlády město chátralo a s ním i významné památky jako například Brandýský zámek, který byl zcela zdemolován. V druhé polovině 19. století se začalo město velmi rychle rozvíjet. Proběhla zde elektrifikace a byla vybudována košicko – bohumínská železniční dráha. Dále zde vznikly tiskárny a plynárna. Po první světové válce si Těšín nárokovali jak Češi, tak i Poláci. Na základě dohody z roku 1920 bylo město rozděleno. Do roku 1960 byl Český Těšín okresním městem, po tomto roce převzalo jeho funkci město Karviná. I přesto Český Těšín zůstal významným dopravním a kulturním centrem. V roce 2006 byl nejvíce využívaný silniční hraniční přechod mezi Českou republikou a Polskem. Město se rozkládá v podhůří Moravskoslezských Beskyd, jedná se o pásmo Podbeskydské pahorkatiny a Třineckou brázdu. Podnebí je dáno polohou v mírném podnebném pásmu na přechodu mezi vnitrozemským a přímořským typem podnebí a neodlišuje se od ostatního českého území.⁶⁵

4.3.2 Obyvatelstvo Českého Těšína

V roce 2008 žilo na území města Český Těšín 25 850 obyvatel. Největší nárůst obyvatelstva na tomto území byl zaznamenán v druhé polovině 19. století, kdy se jeho populace téměř zdvojnásobila. K výraznému nárůstu došlo také v 70. a 80. letech minulého století. Od 90. let lze sledovat pokračující pokles obyvatelstva až do současnosti. I přesto Český Těšín vykazuje lepší demografické ukazatele než jiná města na území České republiky. Od roku 2001 je zde vykazována převaha zemřelých osob nad počtem narozených. V roce 2006 žilo ve městě 14,7 % obyvatel ve věku do 15 let a 73 % obyvatel ve věku od 16 do 65 let. V porovnání s ostatními městy je populace Českého Těšína poměrně mladá. Na dlouhodobém poklesu obyvatelstva se nepodílí pouze přirozený úbytek, ale i záporné saldo migrace. Vystěhovalectví má strukturální charakter, vzhledem k nedostatku pracovních míst a týká se především mladší a vzdělanější populace, což může představovat do budoucna velký problém. Český Těšín se řadí k oblasti Karvinska, která patří migračně k nejztrátovějším okresům České republiky. Český Těšín patří k městům s náboženskou a etnickou rozmanitostí a tolerancí. Hmatatelný vliv na chod i rozvoj města měla v meziválečném období židovská komunita. Ještě v roce 1921 žilo na území města Český Těšín 13 % Židů. Město tak patřilo a stále patří k národnostně nejrozmanitějším v rámci etnické homogenity České republiky.

⁶⁵ Město Český Těšín, 2008.

Dnes mají kromě Čechů největší zastoupení Poláci (16 %) a Slováci (4 %). K méně zastoupeným národnostním skupinám zde patří Romové, Vietnamci a Němci.

4.3.3 Ekonomika Českého Těšína

Průmyslová struktura Českého Těšína je založena na polygrafickém průmyslu. Tento sektor prošel v 90. letech minulého století velkou restrukturalizací, která byla bohužel spojena s nárůstem nezaměstnanosti. Potenciál pro město představuje rozvoj výroby navazující na automobilový průmysl a rozvoj sektoru služeb, například cestovního ruchu. Na území města Český Těšín působí přibližně 5 000 podnikatelských subjektů, většina z nich se zabývá službami, nejméně podnikatelů se zabývá zemědělstvím. Hlavním podnikatelským subjektem na území města je tiskárna Finidr, která patří v České republice k největším firmám v tomto oboru, je na trhu již 20 let a pracuje zde 350 zaměstnanců. Ročně vyrobí 20 milionů knih, přičemž 80 % produkce směřuje do zahraničí.⁶⁶ Její činnosti doplňují firmy Těšínská tiskárna, která byla založena již v roce 1806 a Těšínské papírny, které svou činnost zahájily zároveň s tiskárnou Finidr v roce 1994. Na území Českého Těšína je téměř 13 000 ekonomicky aktivních obyvatel. Většinu z nich zaměstnává sektor služeb, sektor průmyslu a nejméně osob zaměstnává sektor zemědělství. K největším zaměstnavatelům patří Ostravsko – karvinské doly zaměstnávající 13 000 zaměstnanců a Třinecké železářny, ve kterých pracuje přibližně 4 500 zaměstnanců. Stejně jako ve zbytku ostravské aglomerace došlo v 90. letech ke krizi v důsledku transformace ekonomiky. S tím souvisí i míra nezaměstnanosti, která je v této oblasti stále velmi vysoká. Nadějí do budoucna je vznik průmyslové zóny Pod Zelenou, která má rozlohu 120 000 m² a s tím související příchod nových investorů a vznik nových pracovních míst. Velkým problémem pro město nadále zůstává strukturální nezaměstnanost a nezaměstnanost žen.

4.3.4 Infrastruktura Českého Těšína

Vzdělávací základna je v Českém Těšíně velmi dobrá, působí zde pět středních škol a šest škol základních. Zajímavostí je fakt, že jedna střední škola nabízí obor polygrafie, který spolupracuje s místními polygrafickými podniky. Ve městě je nemocnice, která je pilířem systému zdravotní péče o občany města a spádového regionu. Nemocnici doplňují další zdravotnická zařízení, například středisko záchranné služby a rychlé zdravotnické pomoci. Sociální infrastruktura je v Českém Těšíně poměrně dobře rozvinutá. Dnes je v provozu přibližně dvacet sociálních zařízení. Zajímavostí je, že polovinu těchto zařízení provozují

⁶⁶ Finidr, 2014.

církve, jednu třetinu občanská sdružení a zbytek město. Na území města je evidováno přibližně 3 000 domů a 10 000 bytů, z čehož více než 94 % je obydlených. Většina domovního fondu v Českém Těšíně vznikla v éře socialismu, takže tento fond je poměrně mladý. I přes tento fakt je však kvalita domovního fondu špatná a potřebuje tak modernizaci. V rámci dopravní infrastruktury chybí celému Moravskoslezskému kraji i Českému Těšínu napojení na kvalitní dálniční síť. Jelikož leží město Český Těšín v blízkosti hranic tří států, stalo se proto dopravním uzlem. Komunikace jsou ale často přetížené. V železniční dopravě je významná jak osobní, tak i nákladní doprava. Přes Těšín prochází mezinárodní železniční trať. Technická infrastruktura zahrnuje distribuci elektrické energie, vody, tepla, plynu a poskytování telekomunikačních služeb. Český Těšín je napojen na kanalizaci a na čističky odpadních vod a je plynofikován.

4.3.5 Občanská vybavenost Českého Těšína

Ve městě slouží občanům kino, muzeum, divadlo a galerie. Mezi nejvýznamnější kulturní centra patří Kulturní a společenské středisko Střelnice, ve kterém se konají kulturní a společenské akce, plesy, veletrhy, srazy či festivaly. Součástí je Galerie Půda či Jazzklub. Těšínské divadlo je velmi významným prvkem města. Vzniklo v roce 1945, má dvě scény a je jediným profesionálním divadlem v České republice, kde funguje polská scéna. Muzeum Těšínska se zabývá historií, přírodovědou či vlastivědou Těšínského Slezska. Ve městě dále funguje knihovna a Dům dětí a mládeže, které se věnuje volnočasovým aktivitám dětí a pořádá pro ně řadu akcí. Město nabízí i bohaté sportovní vyžití, například na zimním stadionu, ve sportovním areálu na Ostravské ulici, v plaveckém areálu Svibice či na tenisových kurtech. Jeho rozvoj byl však postižen ekonomickou krizí, a tak se nerozvíjí tak rychle, jak by toto město potřebovalo. Ačkoliv Český Těšín není poznamenán těžebním a hutním průmyslem a patří k nejvýznamnějším historickým místům regionu, jeho funkce je spíše tranzitní. Město je typické svým stavebním slohem a folklorní tradicí. Na území města se nachází řada historicky cenných památek. Patří k nim novoklasicistní budova Muzea Těšínska, novogotický římskokatolický kostel Nejsvětějšího srdce Ježíšova u Masarykových sadů, funkcionalistické gymnázium na ulici Frýdecké či židovská synagoga v Božkově ulici. Sportovně založení lidé mohou využívat cyklostezky Beskydsko – karpatské magistrály a cyklistický okruh Euroregionem Těšínské Slezsko. Cestovní ruch zde má dobré zázemí v rámci ubytovacích kapacit. Nacházejí se zde jak ubytovny, tak i hotely.⁶⁷

⁶⁷ Město Český Těšín, 2008.

4.4 Projekt realizovaný na území města Český Těšín

Cílem této poslední podkapitoly je popsat praktickou realizaci projektu v rámci Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko v programovacím období 2007 – 2013 na zajímavém příkladu investičních projektů **SportPark** a **SportMost**, které byly realizovány za účelem podpory rozvoje podnikatelského prostředí a cestovního ruchu. Vedoucím partnerem obou projektů bylo město Těšín v Polsku a projektovým partnerem na české straně bylo město Český Těšín. Projekt SportPark, jenž byl realizován na území obou měst byl zahájen 1. 11. 2009 a skončil 31. 8. 2012. Projekt SportMost byl zahájen taktéž 1. 11. 2009 a dokončen byl 31. 5. 2012. Oba projekty jsou úspěšně dokončené a plně slouží obyvatelům a návštěvníkům Českého Těšína i Těšína. Realizované projekty lze zařadit do Prioritní osy 1 – Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí, prevence rizik, oblast podpory 2.2 – Podpora rozvoje cestovního ruchu.

4.4.1 Základní specifikace projektu

Snahou projektů SportPark a SportMost je realizace společného prostoru, kde budou moci obyvatelé a návštěvníci obou Těšinů aktivně trávit svůj volný čas či se vzájemně setkávat. Projekt je komplexním řešením potřeb měst Český Těšín i Těšín, jehož hlavním cílem je revitalizace městských částí, které jsou umístěny přímo u státní hranice a svou polohou v minulosti velmi trpěly. Oblast byla zanedbávaná a neudržovaná, stávající vybavení chátralo. Nyní místo získalo přirozeným propojením na atraktivitu a významu. Spojené území se rozléhá od hraničního Mostu Svobody a končí parkem Adama Sikory v Českém Těšíně a v Těšíně se jedná o park Pod Walka. Smyslem projektu SportPark je rozšíření rekreační a turistické nabídky pro občany jak Těšína, Českého Těšína, tak i okolních obcí. Komplex se stal místem setkání občanů a turistů, procházek, aktivní rekreace a kulturních či sportovních událostí, díky nimž se utuží kontakty a vztahy mezi obyvateli obou měst. Záměrem projektu SportMost je demonstrovat možnosti, které s sebou přinesl vstup do Schengenského prostoru a také přirozené propojení SportParku na české i polské straně.

4.4.2 Projektový záměr města Český Těšín

Nositelem projektu SportPark i SportMost realizované na české straně hranice bylo město Český Těšín, garantem projektů se stal odbor územního rozvoje. Zařazení projektu SportMost dle Strategického plánu rozvoje města Český Těšín spadalo pod prioritní osu 4 – Rozvoj infrastruktury, opatření 4.1. Dopravní infrastruktura, podopatření 4.1.4/5 Budování cyklotras, rekonstrukce a budování přeshraniční dopravní infrastruktury. Projekt SportPark

spadal do prioritní osy 3 – Zlepšení kvality života, opatření číslo 3.1 – Fyzická atraktivita města, podopatření 3.1.2 – Regenerace a revitalizace vybraných částí města. Oba projekty byly určeny jako investiční. Město Český Těšín je právní formou obec. Jeho identifikační číslo osoby je 00297437 a daňové identifikační číslo je CZ00297437. Oficiální adresa města je Město Český Těšín, Náměstí ČSA 1/1, 737 01, Český Těšín.⁶⁸

4.4.3 Výchozí stav projektu

Oblast, která byla určena pro realizaci projektu SportPark byla v územním plánu města Český Těšín označena jako zeleň nacházející se na nábreží Míru podél hraniční řeky Olše. Tato zeleň se rozkládala od hraničního Mostu Svobody až po park Adama Sikory. Projekt SportMost byl realizován na území, kde žádný most zatím nebyl postaven. Nejbližším mostem je Most Svobody, který ovšem nesplňuje požadavky propojení sportovního parku na české a polské straně, jelikož je určen především pro automobilovou dopravu a chodce. SportMost přirozeně propojil sportovní parky na obou stranách hranice a byl určen především návštěvníkům těchto míst, obzvláště turistům, cyklistům či bruslařům. Vjezd automobilů na tento most je přísně zakázán.⁶⁹ Stav dřevěného altánu nacházejícího se v parku Adama Sikory byl nevyhovující vlivem poškození základů. Původní altán byl zdemolován a nahrazen věrohodnou replikou. Prvkem, který v parku chyběl, bylo moderní sportovní hřiště, a proto jedním ze záměrů projektu SportPark bylo vybudování bezpečného hřiště o rozměrech 18 x 19 metrů s travnatým povrchem, které bude primárně určeno na aktivity fotbalového charakteru, ale využití zde najdou i jiné míčové hry. Na sportovní hřiště navazovala výstavba funkčního dětského hřiště, které rovněž v místě realizace projektu scházelo. Žalostný stav komunikací si vyžádal jejich opravu, počítalo se rovněž s výstavbou nízkých chodníků a cyklotras. V parku Adama Sikory se před realizací projektu SportPark nacházelo několik objektů hospodářské povahy, pro které byla navržena demolice. Replika Piastovské věže, vybudované v roce 1933 z kamenů nalezených v řečišti řeky Olše si také vyžádalo opravu a celkovou renovaci. Vodní plocha nacházející se v parku v Českém Těšíně, který byla původně vybudována jako požární nádrž, byla před začátkem realizace po dlouhou dobu zanedbávána a její funkční vybavení bylo nedostatečné a poškozené. Začala její přestavba na okrasnou vodní plochu ve formě jezírka, které bylo začleněno do okolní krajiny. Rozloha jezírka je 2 067 m².⁷⁰

⁶⁸ Město Český Těšín, 2013.

⁶⁹ Těšínské Slezsko, 2011.

⁷⁰ Těšínské Slezsko, 2010.

4.4.4 Lokalizace projektu

Projekt SportPark i SportMost byl realizován na území města Český Těšín a Těšín. Na české straně byly projekty realizovány na území regionu soudržnosti Moravskoslezsko, který se nachází na území Moravskoslezského kraje. Město Český Těšín spadá pod okres Karviná. Město Těšín nacházející se na straně polské patří pod region Poludniowy, konkrétně pod vojvodství Slezské a spadá pod okres města Bielsko – Bialá.

Tabulka 4.1 Lokalizace projektu SportPark a SportMost v Českém Těšíně a Těšíně

	Česká republika	Polsko
NUTS 1	Česká republika	Region Poludniowy
NUTS 2	Moravskoslezsko	Vojvodství Slaskie
NUTS 3	Moravskoslezský kraj	Bielsko – Bialá
LAU 1	Okres Karviná	Bielsko – Bialá
LAU 2	Český Těšín	Cieszyn

Zdroj: Regionální informační servis, 2014; úprava vlastní

4.4.5 Popis projektu

Realizace projektu SportMost byla založena na propojení sportovní a oddechové části Českého Těšína. Konkrétně se jedná o kulturní a sportovní středisko, fotbalový stadion, tenisové kurty a park Adama Sikory. Tyto části byly propojeny formou cyklostezky o délce 500 metrů a ta byla následně propojena sportovní lávkou na obdobná zařízení, která se nacházejí na území Těšína. SportPark na území Českého Těšína je umístěn v oblasti zeleně na nábřeží Míru podél hraniční řeky Olše. Přirozené území parku se rozkládá od Mostu Svobody až po park Adama Sikory. Toto území bylo značně zanedbané a stav občanské vybavenosti a zeleně byl neadekvátní dnešní potřebě přítomnosti rekreačních ploch a veřejné zeleně. Velkým problémem byla absence sportovní infrastruktury a nedostatečné množství parkovacích míst pro obsluhu tohoto území. Realizace SportParku započala v lednu 2011 demoličními pracemi a kácením nevyhovující zeleně. V rámci projektu SportPark byly realizovány tyto stavby:⁷¹

- **stezky pro pěší a cyklisty** v parku Pod Walka a parku Adama Sikory. Tyto stezky jsou součástí cyklistické smyčky, která vede přes území obou měst. V české části jde o

⁷¹ Těšínské Slezsko, 2011.

cyklotrasu s délkou 870 metrů, po napojení na SportMost se jedná o délku jednoho kilometru,

- **dětské hřiště** o rozloze 300 m², které zahrnuje vybavení určené pro dětskou hru,
- **renovace historického modelu Piastovské věže**, která byla zhotovena z kamenů v roce 1913,
- **sportovní hřiště** o rozloze 286 m² s travnatým povrchem určené pro aktivity fotbalového charakteru,
- **parkoviště** pro návštěvníky rekreační oblasti,
- **altán** nacházející se v parku Adama Sikory, jehož stav byl nevyhovující vlivem poškození a který slouží pro pořádání kulturních a společenských událostí malého rozsahu,
- **oplocení**, které je nutné z důvodu pořádání různých akcí a umožňuje toto území uzavírat podle potřeb,
- **jezířko** začleněné do okolní krajiny a zvýrazňující estetičnost okolí
- **mobiliář** sestávající se z laviček, odpadkových košů, stojanu na kola, informačních tabulí a rozcestníku.

Realizace SportMostu zahrnovala stavbu mostu přes řeku Olši v oblasti plánovaných sportovních parků v Těšíně a Českém Těšíně. Tyto oblasti byly doposud spojeny pouze v severní části měst Mostem Svobody, který je však pro rekreační oblast nevyhovující, jelikož je z velké části využíván automobily a chodci. Nový SportMost vytvořil přirozené propojení obou SportParků. Přístup na tento most je umožněn pouze pěším, cyklistům či bruslařům. Samotná realizace projektu trvala od roku 2010 až do roku 2012. Vrtání pilot a betonáž probíhala na začátku roku 2011, nosná ocelová konstrukce byla vyrobena taktéž v roce 2011 a montáž probíhala na sklonku roku 2011. Lávka byla instalována taktéž v roce 2011 a slavnostní otevření lávky proběhlo v červnu 2012. Snahou projektantů bylo navrhnout atraktivní a úspornou konstrukci, jejíž architektura umocní její statické působení. Hlavním kritériem byla minimální údržba a maximální využitelnost pro uživatele. Most je 6 metrů široký a 96 metrů dlouhý. Konkrétně je tvořen šesti poli, třemi podélnými ocelovými trubkami, které jsou vzájemně propojeny diagonálními vzpěrami a betonovou deskou. Hlavní pole je zavěšeno na skloněném ocelovém oblouku o výšce 8 metrů, který je vetknut do mostovky v místě podpěr. Ty mají proudnicový tvar, aby nevytvářely bariéru při průtoku většího množství vody. Osvětlení lávky je zajištěno 24 světly umístěnými na jednotlivých sloupcích. Inspirací pro projektanty byla již realizovaná lávka v Českých Budějovicích přes

Vltavu, která získala několik ocenění a byla vyhlášena Stavbou roku 2007. Lávka propojila atraktivní plochy na obou stranách hranice, které prošly revitalizací, a vytvořila nevšední zážitek jak pro pěší tak i pro cyklisty. Stavba SportMostu zahrnovala tyto stavby:⁷²

- **Cyklostezku** mezi Českým Těšínem a Těšínem přes hraniční řeku Olši,
- samotnou **sportovní lávku** na cyklostezce přes řeku,
- **přeložku vodovodu**,
- **osvětlení** lávky a cyklostezky,
- **přeložku veřejného osvětlení** na ulici Nábřeží Míru,
- **přeložku telefonního kabelu**,
- **přípravu a úpravu území**.

4.4.6 Popis aktivit

Práce na projektu SportPark i SportMost můžeme rozdělit do 3 fází. První je **přípravná fáze**, ve které byla realizována analýza požadavků a podmínek pro daný projekt, následovalo vyhotovení odborné studie o vlivu projektu na životní prostředí. Ucelena byla také projektová dokumentace, která v sobě zahrnovala studii proveditelnosti, studii příležitostí a předběžnou studii. Na tento krok navazoval výběr úzkého okruhu spolupracovníků, výběr dodavatelů a uzavření jednotlivých smluv. Nezbytným krokem bylo stanovení investičních a provozních nákladů, vypracování časového plánu realizace projektu. V závěru přípravné fáze bylo provedeno hodnocení projektu a rozhodnutí o jeho realizaci či zamítnutí. Na přípravnou fázi navazovala **fáze realizační**, která zahrnovala předání a převzetí staveniště realizátorem projektu, dále samotnou realizaci projektu a zajištění publicity projektu. Konec realizační fáze zahrnoval předání a převzetí hotové stavby a vyhotovení kolaudačního rozhodnutí. Poslední **provozní fáze** zahrnovala užívání výsledků realizace projektu SportPark a SportMost.

4.4.7 Cíle projektu

Globálním cílem projektu SportPark je obnova původních funkcí parku a zvýšení jeho celkové atraktivity. Specifickými cíli tohoto projektu je revitalizace městských částí, rozšíření sportovní a odpočinkové nabídky pro občany a vytvoření přeshraničního komplexu určeného pro aktivní trávení volného času a konání sportovních, či kulturních akcí. Globálním cílem projektu SportMost je zvýšení vzájemné dopravní dostupnosti mezi Českým Těšínem a Těšínem, propojení cyklostezek vedoucích po obou stranách nábřeží řeky a sblížení sportovních zón obou měst. Naplněním projektu byl zkvalitněn stav a technická vybavenost

⁷² Těšínské Slezsko, 2011.

městské infrastruktury. Specifickým cílem tohoto projektu bylo vytvoření přirozeného propojení sportovního parku na české a polské straně a spojení cyklostezky vedoucí přes česko – polskou hranici.

4.4.8 Cílové skupiny projektu

Mezi cílové skupiny projektu SportPark i SportMost patří především obyvatelé města Český Těšín i Těšín, kterým jsou výsledky realizovaných projektů určeny především. Dalším cílovou skupinou jsou obyvatelé okolních měst a obcí, kteří sem mohou dojíždět za účelem aktivního odpočinku. Výstupy projektů jsou dále určeny obyvatelům celého euroregionu Těšínské Slezsko, které spojuje kooperaci České republiky a Polska. Výstupy projektů také cílí na návštěvníky Českého Těšína a Těšína, kteří do města zavítají, či na turisty a sportovce, kteří zde najdou bohaté vyžití. Dále je projekt zaměřen na pořadatele kulturních či sportovních akcí, které lze na území sportovních parků pořádat.

4.4.9 Financování projektu

Financování projektu SportPark i SportMost probíhalo pomocí finančních prostředků z Evropské unie, konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj, který poskytl dotaci ve výši 85 % pro oba projekty. Příspěvek ze státního rozpočtu České republiky byl 5 % a zbytek financovalo město Český Těšín ze svých interních finančních zdrojů. Způsobilé výdaje projektu SportPark činily **1 424 704,16 EUR**. Získaná dotace z ERDF byla ve výši 85 %, což tvořilo 1 210 997,54 EUR, příspěvek ze státního rozpočtu byl 5 % a činil 71 234,21 EUR. Město Český Těšín se podílelo na projektu SportPark částkou 142 472,41 EUR. Způsobilé výdaje projektu SportMost byly **1 410 438,81 EUR**. Dotace Evropského fondu pro regionální rozvoj byla 85 % a projekt byl podpořen částkou 1 198 871,99 EUR. Státní rozpočet uvolnil pro tento projekt 70 521,94 EUR, což představovalo 5 % všech způsobilých výdajů. Město Český Těšín poskytlo finanční částku ve výši 141 044,88 EUR.⁷³

⁷³ Město Český Těšín, 2013.

Tabulka 4.2: Financování projektu SportPark na české straně hranice

Zdroje financování	Finanční prostředky (EUR)	Podíl na celkových výdajích
Dotace z ERDF	1 210 997,54	85 %
Příspěvek ze státního rozpočtu	71 234,21	5 %
Příspěvek z rozpočtu města Český Těšín	142 472,41	10 %
Celkem	1 424 704,16	100 %

Zdroj: Město Český Těšín, 2011; úprava vlastní

Tabulka 4.3: Financování projektu SportMost na české straně hranice

Zdroje financování	Finanční prostředky (EUR)	Podíl na celkových výdajích
Dotace z ERDF	1 198 871,99	85 %
Příspěvek ze státního rozpočtu	70 521,94	5 %
Příspěvek z rozpočtu města Český Těšín	141 044,88	10 %
Celkem	1 410 438,81	100 %

Zdroj: Město Český Těšín, 2011; úprava vlastní

4.4.10 Výstupy projektu

Mezi výstupy projektu SportPark patří odstranění přestárých, škůdci a hnilobou napadených dřevin. Pokáceno bylo 48 starých stromů, které byly nahrazeny 22 novými dřevinami, které byly doplněny 274 metry čtverečními keřů. Tato zeleň dokreslila odpočinkový ráz celého parku. Jedním z výstupů je i nový dětský koutek zahrnující nové moderní houpačky, prolézačky a nové pískoviště. Postaveno bylo i nové sportovní hřiště o ploše 18 x 9 metrů a rozloze 286 m², s travnatým povrchem, určené především pro míčové hry. Rekonstrukcí prošla i stará maketa Piastovské věže, dominanty Těšína, která byla postavena z kamenů nalezených v řečišti řeky Olše již v roce 1913, školní mládež podle návrhu Vitkora Holczaka a její stav byl velmi špatný. Obnovou prošel i rybníček, původně sloužící jako požární nádrž. Zmodernizovány byly všechny parkové stezky a vznikly moderní cyklostezky. Vystaven byl nový dřevěný altán, bezpečnost zajišťuje moderní pouliční osvětlení. Návštěvníkům slouží k odpočinku nové lavičky a cyklistům je určen nový stojan na

kola. Park bude oplocen, aby byla zajištěna bezpečnost a ochrana před vandaly.⁷⁴ Konečným výstupem projektu SportMost je lávka, která slouží především ke sportovním účelům a je určena hlavně pro pěší, cyklisty a je plně bezbariérová, takže přístup na ní mají i návštěvníci s kočárkem či hendikepovaní. Lávka je postavena v půdorysovém oblouku a její hlavní pole jednostranně zavěšeno na skloněném oblouku. Most je tvořen šesti poli a celková délka lávky je 90 metrů. Mostovka lávky je vystavěna dvěma podélnými ocelovými trubkami, vzájemně propojenými diagonálními vzpěrami a betonovými deskami. Lávka byla architekty navržena tak, aby vytvořila výraznou dominantu v krajině, ale aby zároveň vytvořila nevšední zážitek pro všechny návštěvníky.

4.4.11 Zhodnocení projektu

Smyslem projektu SportPark i SportMost bylo vytvoření společného prostoru pro aktivní trávení volného času obyvatel měst Český Těšín a Těšín. Filosofii projektů bylo postupně obnovit zanedbané okolí hranice, které se stalo na dlouhou dobu zchátralým, ostře střeženým a zapovězeným místem. Záměrem bylo vytvořit místo, kde se budou setkávat občané české i polské národnosti a dojde tak k naplnění smyslu euroregionu, a to je spolupráce více národů. Díky finančním prostředkům ze státního rozpočtu, rozpočtu města a Evropské unie bylo možné realizovat oba projekty, které dnes plně slouží občanům a návštěvníkům Českého Těšína i Těšína a plní tak svou funkci. Výsledky projektů poskytují občanům a návštěvníkům moderní a klidné místo vhodné k pasivnímu i aktivnímu odpočinku či konání kulturních a sportovních akcí, které umožňuje setkávání občanů z obou stran hranice.

Výstavba sportovního parku a lávky spojující Českou a Polskou republiku významně přispěla k rozšíření nabídky pro atraktivní trávení času a relaxace ve městech Český Těšín a Těšín. Projekt má pozitivní dopad na udržitelný rozvoj. V rámci realizace a revitalizace parku byly zrekultivovány zanedbané plochy stávajícího parku. Díky realizaci obou projektů došlo k obnovení a rozšíření funkce zatím nedostatečného území. Součástí výstavby byly i úpravy a rozšíření stávající zeleně. Revitalizované plochy byly plně zpřístupněny široké veřejnosti. Místo realizace, tedy staveniště bylo v průběhu realizace viditelně označeno informačním billboardem, který respektoval veškeré náležitosti stanovené v Pravidlech pro publicitu. Billboard byl nahrazen v rámci závěrečných stavebních prací pamětní deskou. Výstupy projektu jsou určeny obyvatelům a návštěvníkům města bez rozdílu věku, národnosti, rasy, etnického původu, sexuální orientace či pohlaví. Rovněž byl zabezpečen bezbariérový přístup

⁷⁴ Město Český Těšín, 2009.

do celého areálu, a tedy je umožněn vstup osobám s omezením pohybu či orientace. Projekt tedy v žádném případě nemá negativní vliv na rovné příležitosti.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo popsat vývoj a fungování regionální politiky Evropské unie, dále zanalyzovat přeshraniční spolupráci mezi členskými státy, přiblížit vývoj euroregionů na území České republiky a dokázat na konkrétním příkladě dokonalou spolupráci mezi dvěma členskými státy, mezi Českou republikou a Polskem.

Regionální politika nabývala na významu souběžně s rozvojem a rozšířením Evropské unie. Celý její systém prošel značnými změnami, které jsou uvedeny v teoretické části bakalářské práce. Regionální politika se nezaměřuje pouze na eliminování regionálních disparit regionů a států Evropské unie, ale zaměřuje se také na spolupráci mezi regiony ležícími na hranicích států, což je podloženo poznatky z teoretické části bakalářské práce. S regionální politikou se také vyvíjí a rozvíjí přeshraniční spolupráce, zabývající se kooperací příhraničních regionů. Právě přeshraniční spolupráce reflektuje a odráží potřeby evropských regionů, napomáhá jim v rozvoji a vývoji a tím odstraňuje negativní rozdíly mezi regiony a předchází tak vytváření nových disparit.

Bakalářská práce demonstrovala přeshraniční spolupráci na euroregionu Těšínské Slezsko, který vznikl již v roce 1998, tedy 6 let před vstupem České republiky a Polska do Evropské unie. Euroregion spojoval regiony na české a polské straně, které byly považovány za periferní a těžkým průmyslem poznamenané oblasti. Těžký vývoj v posledních desetiletích byl navíc poznamenán historickými událostmi, které rozhodně neusnadňovaly spolupráci těchto dvou regionů. Spolupráce se mohla zdát jako nereálná a snaha o vznik euroregionu jako zbytečná, avšak více než 16 let existence euroregionu je zářným důkazem toho, že pokud o spolupráci občané stojí, pak je realizovatelná i v místech, která k ní nebyla nikdy předurčena.

Spolupráce v rámci euroregionu Těšínské Slezsko byla dokázána na realizovaném projektu SportPark a SportMost, který propojil části měst Český Těšín a Těšín. Česká republika a Polská republika využily na realizaci tohoto společného projektu finanční prostředky z Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2007 – 2013. Společný projekt po pečlivých přípravách splnil veškeré podmínky nastavené ve zmíněném operačním programu a po detailních přípravách byl v roce 2012 úspěšně dokončen.

Cíl bakalářské práce, přiblížit problematiku regionální politiky Evropské unie, zanalyzovat přeshraniční spolupráci mezi členskými státy a vývoj euroregionů na českém

území a dokázat na příkladu projektu SportPark a SportMost spolupráci mezi dvěma členskými státy, konkrétně mezi Českou republikou a Polskou republikou, byl tedy naplněn.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje

1. JEŘÁBEK, M., J. DOKOUPIL, T. HAVLÍČEK et al. České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Praha: Academia, nakladatelství AV ČR, 2004. 296 s. ISBN 80-200-1051-3.
2. KORBELÁŘOVÁ, Irena a Rudolf ŽÁČEK. *Těšínsko - země Koruny české: Ducatus Tessinensis - terra Coronae Regni Bohemiae : (k dějinám knížectví od počátků do 18. století)*. Vyd. 1. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 2008. 311 s. Studie o Těšínsku. ISBN 978-808-6696-102.
3. KUTSCHERAURER, A. A KOL. *Regionální disparity: Disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická universita Ostrava Ekonomická fakulta, 2010. 246 s. ISBN 978-80-248-2335-5.
4. MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister, 2007. ISBN 978-808-7029-138.
5. MĚSTO ČESKÝ TĚŠÍN, *Těšínské Slezsko: výběr příspěvků z mezinárodní konference "Těšínské Slezsko - historie a současnost ve společné Evropě" konané dne 15. 5. 2008 v Českém Těšíně = Śląsk Cieszyński : wybór referatów międzynarodowej konferencji "Śląsk Cieszyński - historia i współczesność we wspólnej Europie", która odbyła się w dniu 15. 5. 2008 w Czeskim Cieszynie*. 1. vyd. Český Těšín, 2008. 83, 87 s. ISBN 978-80-86696-08-9.
6. NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s, 2007, 75 s. ISBN 978-808-6754-789.
7. NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2007. 206 s. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-802-4814-131.
8. ŠEFČÍK, Erich. *Zemské zřízení Těšínského knížectví z konce 16. stol.* Vyd. 1. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 2001. 109 s. ISBN 80-902-3559-X.
9. TAUER, Vladimír, Helena ZEMÁNKOVÁ a Jana ŠUBRTOVÁ. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009. 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.

Elektronické publikace

10. EUROREGION TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO. *Smlouva o regionální spolupráci*. Euregio-teschinensis.eu [online]. 1998 [15. 12. 2013]. Dostupné z: www.euregio-teschinensis.eu/wp-content/uploads/2012/03/BULLETIN-2.pdf.
11. EUROREGION TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO. *Teschinensin Info*. Euregio-teschinensis.eu [online]. 2011 [15. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.euregio-teschinensis.eu/wp-content/uploads/2012/03/BULLETIN-2.pdf>.
12. EUROSOP. *Regionální politika Evropské unie* [online]. 2008 [15. 12. 2013]. Dostupné z: www.eurosop.cz/gallery/42/12732-regionalni_politi.
13. MĚSTO ČESKÝ TĚŠÍN, Těšínské Listy, Informační dvouměsíčník města Český Těšín [online]. 2009 [12. 4. 2014]. Dostupné z: www.tesin.cz/wp-content/uploads/2012/03/BULLETIN-2.pdf.
14. MĚSTO ČESKÝ TĚŠÍN. *Strategický plán rozvoje města Český Těšín pro období let 2008-2013* [online]. 2008 [1. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.tesin.cz/mesto-cesky-tesin/rozvojove-dokumenty-mesta/strategicky-plan/>.
15. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007 – 2013*. Cz-pl.eu [online]. 2007 [15. 12. 2013]. Dostupné z: <http://databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/operacni-program-preshranicni-spoluprace-ceska-republika-polsko>.
16. REGIONÁLNÍ RADA ROZVOJE A SPOLUPRÁCE SE SÍDLEM V TŘINCI. *Marketingová strategie rozvoje cestovního ruchu turistické oblasti Těšínské Slezsko* [online]. 2010 [1. 4. 2014]. Dostupné z: <http://arr.cz/cs/cestovni-ruch-arr/strategie-v-cr>.
17. REGIONÁLNÍ RADA ROZVOJE A SPOLUPRÁCE SE SÍDLEM V TŘINCI. *Strategie rozvoje 2011 – 2020* [online]. 2011 [10. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.tesinskeslezsko.cz/UserFiles/files/Strategie%20rozvoje%202011-2020.pdf>.

Webové stránky

18. CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. Euroregion Těšínské Slezsko. *Risy.cz* [online]. 2014 [23. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/beskydy-cz/beskydy-bez-hranic/euroregion-tesinske-slezsko/>.

19. CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. OP přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika. *Crr.cz* [online]. 2014 [26. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/programy-eu/cil-3/cr-polsko/>.
20. CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ. Euroregiony. *Risy.cz* [online]. 2014 [15. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/regionalni-informace/euroregiony/>.
21. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Mapa euroregionů. *Czso.cz* [online]. 2005 [23. 12. 2013]. Dostupné z: <http://notes3.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/kraj/13-5120-04-x1>. (mapa)
22. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Národnosti. *Czso.cz* [online]. 2012 [30. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redalce.nsf/i/narodnosti>.
23. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Okresy. *Czso.cz* [online]. 2012 [1. 1. 2014]. Dostupné z: <http://czso.cz/xt/redakce.nsf/i/okresy>.
24. EURAKTIV. Evropský fond regionálního rozvoje. *Euraktiv.cz* [online]. 2014 [25. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-fond-regionalniho-rozvoj>.
25. EUROPA. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, Smlouva o EHS – původní znění. *Europa.cz* [online]. 2014 [12.12.2013]. Dostupné z : http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_cs.htm.
26. EUROREGION GLACENSIS. Phare CREDO CBC. *Euro-glacensis.cz* [online]. 2012 [25. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.euro-glacensis.cz/phare-credo-cbc.html>.
27. EUROREGION LABE. Založení. *Euroregion-elbe-labe.eu* [online]. 2008 [23. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.euroregion-elbe-labe.eu/cz/o-nas/zalozeni/>.
28. EUROREGION NISA. Vývoj euroregionů v čase. *Ern.cz* [online]. 2014 [21. 12. 2013]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=3. (graf)
29. EUROSOKOP. Přehled fondů EU. *Eurosokop.cz* [online]. 2014 [15. 12. 2013]. Dostupné z: <https://www.eurosokop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/>.
30. EUROSOKOP. Regionální politika. *Eurosokop.cz* [online]. 2014 [15. 12. 2013]. Dostupné z: <https://www.eurosokop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>.
31. EUROSOKOP. Zakládající smlouvy. *Eurosokop.cz* [online]. 2014 [1. 12. 2013]. Dostupné z: <https://www.eurosokop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>.
32. EVROPSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Harmonised unemployment rate. *Epp.eurostat.ec.europa.eu* [online]. 2014 [26. 2. 2014]. Dostupné z:

- <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1>.
33. FINIDR. O nás. *Finidr.cz* [online]. 2014 [6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.finidr.cz/kdo-jsme/o-nas>.
34. IDNES.CZ. Drogový trh nabývá na síle, podle policie hlavně u hranic. *Idnes.cz* [online]. 2013 [20. 12. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vyrocní-zprava-narodni-protidrogove-centraly-fql-/krimi.aspx?c=A130712_094930_domaci_mzi.
35. MĚSTO ČESKÝ TĚŠÍN. SportMost – sportovní lávka. *Tesin.cz* [online]. 2014 [29. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.tesin.cz/de/mesto-cesky-tesin/akce-podporene-dotaci/sportmost/>.
36. MĚSTO ČESKÝ TĚŠÍN. Sportpark – sportovní sady. *Tesin.cz* [online]. 2014 [29. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.tesin.cz/mesto-cesky-tesin/akce-podporene-dotaci/sportpark/>.
37. MINISTERSTVO PRÁCE A OBCHODU. Euroregiony. *Businessinfo.cz* [online]. 2003 [18. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>.
38. MINISTERSTVO PRÁCE A OBCHODU. Fondy Evropské unie a politika hospodářské a sociální soudržnosti. *Businessinfo.cz* [online]. 2010 [29. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/fondy-evropske-unie-a-politika-5157.html#!>
39. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. Regionální a strukturální politika EU. *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [1.12.2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!>
40. REGIONÁLNÍ RADA REGIONU SOUDRŽNOSTI JIHOVÝCHOD. OP přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce. *Jihovýchod.cz* [online]. 2014 [15. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.jihovýchod.cz/dotace-z-eu/op-preshranicni-meziregionalni-a-nadnarodni-spoluprace>.
41. STRUKTURÁLNÍ FONDY. Phare [online]. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2014 [3-1-2014]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Historie-regionalni-politiky-EU-v-Ceske-republice/Predvstupni-nastroje/Phare>.
42. STRUKTURÁLNÍ FONDY. Programy 2007 – 2013. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2014 [26. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>.

Seznam zkratk

AEBR	Sdružení evropských příhraničních regionů Associaton of European Border Regions
CBC	Cross – Border Co-operation
CF	Fond soudržnosti Cohesion Fund
DG XVI	Generální ředitelství pro regionální politiku
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova European Agricultural Fund for Rural Development
EAGGF	Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond European Agricultural Guidance and Guarantee Fund
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMFF	Evropský námořní a rybářský fond European Marine Fisheries Fund
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj European Regional Development Fund
ESF	Evropský sociální fond European Social Fund
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie European Union
FIFG	Finanční nástroj pro řízení rybolovu Financial Instrument for Fisheries Guidance
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-accession

MSP	Malé a střední podnikání
PHARE	Poland And Hungary: Assistance for restructuring their economies
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SAPARD	Special accession programme for Agricultural and Rural Development
SSR	Společný strategický rámec
SSSR	Svaz Sovětských socialistických republik

Seznam grafů

Graf 3.1: Vývoj euroregionů na území České republiky v čase.....	29
--	----

Seznam obrázků

Obrázek 3.1: Mapa euroregionů na území České republiky.....	31
Obrázek 3.2: Mapa podporovaného území Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika Polsko 2007 – 2013.....	43

Seznam tabulek

Tabulka 3.1: Projekty realizované na území euroregionu Těšínské Slezsko z programu Phare Credo v letech 1998 – 2000.....	39
Tabulka 3.2: Projekty realizované na území euroregionu Těšínské Slezsko z programu Phare CBC v letech 2001 – 2002.....	40
Tabulka 4.1: Lokalizace projektu SportPark a SportMost v Českém Těšíně a Těšíně.....	59
Tabulka 4.2: Financování projektu SportPark na české straně hranice.....	63
Tabulka 4.3: Financování projektu SportMost na české straně hranice.....	63

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních přestavení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2014

Dominika Tomanicová

Dominika Tomanicová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výsledek realizace projektu SportPark Český Těšín

Příloha č. 2: Projektový návrh projektu SportMost

Příloha č. 3: Výsledek realizace projektu SportMost

Příloha č. 1: Výsledek realizace projektu SportPark Český Těšín

Zdroj: Město Český Těšín, 2012

Příloha č. 2: Projektový návrh projektu SportMost

Zdroj: Město Český Těšín, 2011

Příloha č. 3: Výsledek realizace projektu SportMost

Zdroj: Město Český Těšín, 2013